МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: ВПЛИВ ЕКСПОРТНОГО МИТА НА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОРДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Здобувача вищої освіти 2 рівня,II курсу,МММ-22 групи,

Спеціальності: Менеджмент,

Освітня програма :Менеджмент митної справи

_____ Предь С.В.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Гребельник О.П д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Гарант освітньо-професійної програми _____ Гребельник О.П д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри _____
протокол від «14» 06 2024 № 7

Завідувач кафедри _____ Губричевська А.Ю. к.е.н.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 10 31.01.2024
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту добре 06.02.2024
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Л.В. Дейнеко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:
(підпис) О.П. Гребельник
(ініціали, прізвище)
(підпис) О.В. Мельник
(ініціали, прізвище)
підпис) Ю.В. Микитенко
(ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки вбалах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	85		

Л. В. Дейнеко
О. П. Пребельних
О. В. Мельничек
Т. В. Янкитенко
О. Ю. Хорунженко

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТАШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
85	B	добре	06.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет/навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства
Спеціальність Менеджмент
Освітня програма Менеджмент митної справи

Затверджую
Завідувач кафедри
«0» 02 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувачу вищої освіти

Предь Степан Віталійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту) Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні
   Затверджена наказом ректора від «31»грудня 2022№139
2. Строк здачі закінченої роботи
3. Мета роботи провести аналіз впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Об'єкт дослідження процес впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Предмет дослідження вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Орієнтовна база дослідження Державна митна служба України

4. Вихідні дані до роботи: наукові джерела; офіційна інформація Державної митної служби.
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, графіки.
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

РОЗДІЛ 1. Поняття експортного мита, його роль, вплив на зовнішньоекономічну діяльність та експорт сільськогосподарської продукції в Україні

1.1 Поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності

1.2 Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ Діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції та оцінка впливу експортного мита в УкраїнІ

2.1 Аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції

2.2 Оцінка впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО МИТА НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

7. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Фактичн
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	25.09.2022	
2.	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.11.2022	
3.	Видача завдання науковим керівником	04.02.2023	
4.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	06.05.2023	
5.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	02.09.2023	
6.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	03.10.2023	
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	23.11.2023	
8.	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.12.2023	
9.	Попередній захист роботи	21.12.2023	
10.	Отримання відгуку керівника роботи	15.01.2024	
11.	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	24.01.2024	
12.	Передача директору ННІ закінченої кваліфікаційної роботи	25.01.2024	
13.	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2023	
14.	Захист роботи	Лютий 2024	

8. Дата видачі завдання «22» 02 2023

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

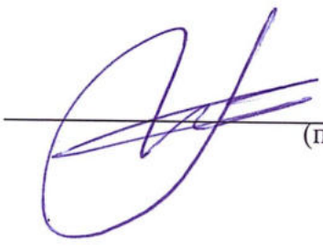
Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Дослідження, представлене у дипломній роботі на освітньо-кваліфікаційному рівні "Магістр", ретельно розглядає вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Автор вдало розкриває актуальні аспекти та своєчасність цієї теми, спрямовуючи свої зусилля на ретельне визначення впливу експортного мита на стабільність та розвиток сільськогосподарського сектору.

У роботі аналізується економічна сутність експортного мита, його вплив на конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції на міжнародному ринку. Проведено оцінку можливих наслідків для обсягів експорту, цін на внутрішньому ринку та доходів сільських виробників.

Автор наводить аргументовані висновки, вказуючи на позитивні та негативні аспекти введення експортного мита. Зазначається, що введення мита може забезпечити захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції та сприяти розвитку внутрішнього сільськогосподарського сектору. Однак, водночас, високі ставки мита можуть підняти вартість експорту та зменшити попит на українські товари, що може призвести до збільшення пропозиції на внутрішньому ринку та впливати на ціни та доходи сільських виробників.

Сама робота є високоякісною, системно та логічно побудованою. Автор продемонстрував глибокі знання теми, вміння логічно викладати матеріал та здатність робити обґрунтовані висновки. Як науковий керівник не маю жодних значущих зауважень до дослідження. Дипломна робота є повністю завершеною та відповідає встановленим вимогам, заслуговуючи позитивної оцінки . Висновок щодо автора – заслуговує на присвоєння кваліфікації "Магістр" за спецальністю менеджмент митної справи.



(підпис)

30.01.24
(дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

Предь Степана Віталійовича
(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «24» 01 2024 № 7 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти групи МММ 22-1 ОПП «Менеджмент митної справи»

Предя Степана Віталійовича

на тему:

«Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні»

Кваліфікаційна робота, яку подано на рецензію, виконана у відповідності з вимогами.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел інформації із 60 найменувань та 2 додатків. Загальний обсяг роботи складає- 61 сторінку, робота містить 8 таблиць та 6 рисунків.

Вивчення впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні є важливим дослідженням, оскільки експорт становить ключовий фактор, що визначає напрямок розвитку аграрного сектору та впливає на економіку країни в цілому, а також наявними проблемами у сфері експортного мита в Україні.

Автором роботи чітко окреслено мету і завдання дослідження, що стосується експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст дослідження, є чіткими, логічно послідовними і обґрунтованими.

В кваліфікаційній роботі розкрито поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, а також вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. В другому розділі показано аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції та оцінка впливу експортного мита в Україні.

У третьому розділі надано рекомендації щодо вдосконалення експортного мита на ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Тема роботи була вичерпно розглянута, мета дослідження досягнута, а завдання успішно виконані. Зміст кваліфікаційної роботи свідчить про отримані знання студентом у вибраній темі. Автор уважно проробив кожен розділ роботи. Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення для дослідження впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу, а її автор Предь С.В., при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку та присвоєння кваліфікації «магістра» з менеджменту митної справи.

Рецензент
к.е.н., доцент, доцент кафедри
регіоналістики і туризму
Київського національного економічного
університету ім. В. Гетьмана Шевчук О.В.

Підпис Шевчук О.В.
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Романовська Л.Р.
20 р.

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Предь Степан Віталійович

Курс/група _____МММ-22-1_____

Тема дипломної роботи

Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

П. І. Б. наукового керівника

Гребельник Олександр Петрович

Дата захисту: 20.01.24

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 87,00%
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 13,00%, цитат 6,90%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

АНОТАЦІЯ

Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

(назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

Мета роботи полягає в провести аналіз впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Завданнями роботи є розглянути поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності;

- визначити вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні;

- провести аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції;

- надати оцінку впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні;

Предметом дослідження є вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Об'єктом дослідження є процес впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Базою дослідження виступає ДМСУ

За результатами дослідження сформульовані сформульовані конкретні висновки та рекомендації щодо ефективного управління митними ризиками в Україні.

Одержані результати можуть бути використані для покращення системи митного контролю та забезпечення економічної безпеки країни.

Кваліфікаційна робота містить 61 сторінок, 8 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел 60 найменувань, додатків.

Ключові слова: митна справа, економічні ризики, митний контроль, мінімізація ризиків, економічна безпека.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023

Рік захисту роботи 2024

An ANNOTATION

is Influence of export duty on adjusting of market of agricultural to the products in Ukraine

(the name of final qualifying (diploma) work

The purpose of this paper is to analyze the impact of export duties on the regulation of the agricultural market in Ukraine.

The objectives of the study are to consider the concept of export duty and its role in regulating foreign economic activity;

- to determine the impact of export duties on the regulation of the agricultural market in Ukraine;

- to analyze the existing mechanisms for regulating the agricultural market;

- to assess the impact of export duties on the regulation of the agricultural market in Ukraine;

The subject of the study is the impact of export duties on the regulation of the agricultural market in Ukraine.

The object of the study is the process of influence of the export duty on the regulation of the agricultural market in Ukraine.

The research is based on the State Customs Service of Ukraine.

Based on the results of the study, specific conclusions and recommendations for effective customs risk management in Ukraine have been formulated.

The results can be used to improve the customs control system and ensure the economic security of the country.

The qualification work consists of 61 pages, 8 tables, 6 figures, a list of 60 references, and appendices.

Keywords: customs, economic risks, customs control, risk minimization, economic security.

Year of implementation of qualifying work 2023

Year of defence of work 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 9
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКСПОРТНОГО МИТА, ЙОГО РОЛЬ, ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ 12
1.1 Поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності 12
1.2 Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні 19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕКСПОРТНОГО МИТА В УКРАЇНІ 25
2.1 Аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції 25
2.2 Оцінка впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні 33
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО МИТА НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ 47
ВИСНОВКИ 54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 59
ДОДАТКИ 65

ВСТУП

Актуальність. Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні є актуальним дослідженням, оскільки експорт є одним з ключових факторів, що впливають на розвиток аграрного сектору та економіки країни в цілому. Експортна діяльність має значний вплив на формування цінових та обсягових показників на ринку сільськогосподарської продукції, а також на доходи сільських господарств та виробників.

Актуальність дослідження також полягає у необхідності з'ясування наукових, економічних та соціальних аспектів впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Основні причини актуальності дослідження:

- економічні наслідки: встановлення або зміна експортного мита може впливати на конкурентоспроможність українських сільськогосподарських продуктів на міжнародному ринку. Висока ставка мита може призвести до зростання вартості експорту та зменшення зовнішньої попиту на українську продукцію. Це може вплинути на економічну стійкість та доходи сільських господарств, а також загальну економічну ситуацію країни.

- соціальні наслідки: вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції також має соціальні наслідки. Зміни в цінах та обсягах експорту можуть впливати на заробітну плату сільських робітників, зайнятість у сільському господарстві та забезпечення харчової безпеки населення. Дослідження впливу експортного мита на соціальні процеси є важливим для розробки ефективних політик та стратегій розвитку аграрного сектору.

- політичні аспекти: експортна політика є важливим інструментом державного регулювання економічних процесів в країні. Дослідження впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції також допоможе розкрити політичні аспекти цього інструменту. Аналіз політичних рішень та їх впливу на експорт може сприяти покращенню ефективності та прозорості експортного регулювання.

- перспективи розвитку: розуміння впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції є важливим для визначення перспектив розвитку аграрного сектору в Україні. Дослідження може допомогти ідентифікувати потенційні переваги та недоліки експортного мита, а також визначити можливі шляхи його оптимізації та удосконалення.

Враховуючи вищезазначені аргументи, дослідження впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні є актуальним і важливим.

Дослідженням даної тематики займалися наступні вчені: М.М. Александрова, А.Г. Бабенко, А.О. Босак, А.Є. Буряченко, О.Д. Василик, А.Д. Войцешук, Н.Є. Голомша, О.П. Гребельник, О.В. Джумурат, Л.І. Доцень, І.В. Ємченко, Ф.Л. Жорін, І.І. Кельман, В.І. Кириленко та інші вчені.

Мета завдання дослідження. **Мета дослідження** – провести аналіз впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Для якісного досягнення мети було сформовано наступні **завдання:**

- розглянути поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності;

- визначити вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні;

- провести аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції;

- надати оцінку впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні;

- сформувати рекомендації щодо вдосконалення експортного мита на ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Об’єкт дослідження – процес впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Предмет дослідження - вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, контент-аналіз, порівняння, узагальнення та інші методи наукового пізнання.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Результати дослідження можуть служити основою для розробки та вдосконалення економічних політик щодо експорту сільськогосподарської продукції. Вони дозволяють зрозуміти вплив експортного мита на ціни, обсяги виробництва та експорту, а також на доходи сільських господарств та виробників. Застосування цих результатів може допомогти уряду та регуляторним органам впроваджувати ефективні стратегії регулювання ринку сільськогосподарської продукції та забезпечувати стабільність у секторі.

Апробація результатів дослідження.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКСПОРТНОГО МИТА, ЙОГО РОЛЬ, ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

1.1 Поняття експортного мита та його роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності

Мито, це податок або збір, який обчислюється і сплачується при ввезенні чи вивезенні товарів через митницю країни. Мито зазвичай встановлюється на товари, що перетинають митний кордон країни, і призначене для регулювання торговельних відносин між різними країнами та збору фінансових ресурсів для державного бюджету. Митні служби відповідають за збір мита, контроль за обміном товарів і послуг через кордони країни, а також за дотриманням правил і норм, пов'язаних з торгівлею та митними процедурами.

Митна вартість – це оцінена вартість товару або товарів, на яку обчислюється мито або інші збори при їхньому ввезенні або вивезенні через митницю країни. Митна вартість може включати в себе вартість товару, витрати на транспортування та страхування товару, а також інші витрати, пов'язані з перевезенням товару через кордон. Це важливий показник для митних органів, оскільки він визначає, скільки мита або інших зборів повинен бути сплачений при ввезенні або вивезенні товару. Митна вартість може бути встановлена на підставі документації, яку подається митниці, або на підставі стандартних правил та процедур, які визначаються митними органами країни.

Таким чином, мито – це грошовий збір, який ми платимо, коли перевеземо товар через кордон. Це як податок, який допомагає регулювати торгівлю між країнами та збирається митницею, митна вартість у свою чергу це сума грошей, на яку оцінюється товар для розрахунку мита. Вона включає вартість товару, витрати на перевезення та інші витрати, пов'язані з перевезенням.

Експортне мито – це форма застосування торговельного збору або податку на експорт товарів з однієї країни до інших країн. Це фіскальна політика, яка застосовується державами з метою регулювання експорту та впливу на зовнішньоекономічні показники [5, с. 60].

Експортне мито встановлюється з різних причин. Деякі держави вводять експортне мито для захисту внутрішнього ринку від недостатньої кількості товарів, збільшення цін або дефіциту. Інші країни використовують експортне мито для збільшення прибутків державного бюджету або зменшення експортних обсягів для заощадження ресурсів.

В економічному контексті експортне мито є одним з інструментів торговельної політики країни. Воно має вплив на зовнішню торгівлю, конкурентоспроможність експортерів та цінову динаміку на світових ринках. Застосування експортного мита може мати як позитивні, так і негативні економічні наслідки, залежно від цілей, контексту та ефективності його впровадження [9, с. 307].

Враховуючи різні аспекти та наслідки експортного мита, держави встановлюють митні політики з урахуванням своїх внутрішніх потреб, економічних цілей та міжнародних відносин. Введення експортного мита на певні товари стимулює внутрішнє виробництво цих товарів. Це може посилити розвиток внутрішніх промислових секторів та зменшити залежність від імпорту.

Застосування експортного мита має деякі позитивні наслідки, їх відобразимо у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Позитивні наслідки застосування експортного мита

Назва наслідку	Опис
Захист внутрішнього ринку	Експортне мито може забезпечити захист внутрішнього ринку від надмірного експорту товарів, запобігаючи дефіциту на ринку та зберігаючи стабільність вітчизняних виробників.
Підтримка внутрішніх виробників	Застосування експортного мита сприяє підтримці конкурентоспроможності внутрішніх виробників, забезпечуючи їм перевагу на внутрішньому ринку і допомагаючи зберегти робочі місця та промислову базу країни.

Негативні наслідки застосування експортного мита відобразимо у табл.1.2.

Таблиця 1.2

Негативні наслідки застосування експортного мита

Назва наслідку	Опис
Захист внутрішнього ринку	Експортне мито може забезпечити захист внутрішнього ринку від надмірного експорту товарів, запобігаючи дефіциту на ринку та зберігаючи стабільність вітчизняних виробників.
Підтримка внутрішніх виробників	Застосування експортного мита сприяє підтримці конкурентоспроможності внутрішніх виробників, забезпечуючи їм перевагу на внутрішньому ринку і допомагаючи зберегти робочі місця та промислову базу країни.
Зменшення конкурентоспроможності	Введення експортного мита може призвести до зниження конкурентоспроможності внутрішніх виробників на міжнародних ринках, що обмежує їхні можливості експорту та підтримки зовнішньої торгівлі.
Реакція інших країн	Введення експортного мита може спричинити негативну реакцію інших країн, наприклад, впровадження відповідних обмежень або протидійних заходів, що може ускладнити міжнародну торгівлю та загрожувати загальній економічній стабільності.

Експортне мито заохочує країни зберігати свої природні ресурси шляхом обмеження їх експорту. Це є важливим для країн з обмеженими ресурсами, які хочуть зберегти свої природні багатства для майбутніх поколінь або використовувати їх для внутрішнього споживання та розвитку. Застосування експортного мита може також мати політичні мотиви. Деякі країні використовують мито як інструмент політичного тиску на інші країни або як відповідь на торговельні спори або неприязнь.

Експортне мито відіграє важливу роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності країни. Це інструмент, що використовується державами для досягнення різних економічних, політичних і соціальних цілей. Роль експортного мита полягає в забезпеченні контролю над обсягами експорту, захисті внутрішнього ринку та сприянні розвитку внутрішнього виробництва.

Одним з головних аспектів регулювання зовнішньоекономічної діяльності за допомогою експортного мита є контроль за торговельним балансом. Держави можуть встановлювати ставки мита на конкретні товари залежно від потреб виробників та економічних цілей. Введення вищих ставок мита на певні товари може обмежити їх експорт і збалансувати торговельний обмін, що сприяє зниженню торговельного дисбалансу або дефіциту [25, с. 77].

Застосування експортного мита також спрямоване на захист внутрішнього ринку від надмірного експорту товарів. Встановлення митних зборів на певні товари може допомогти зберегти внутрішню промисловість та забезпечити стабільність виробництва. Це особливо важливо для країн, які прагнуть розвивати свій власний промисловий сектор та залежать від виробництва стратегічних товарів.

Експортне мито використовується для збереження природних ресурсів. Встановлення мита на експорт природних ресурсів може обмежити їх вивезення та зберегти ці ресурси для внутрішнього використання або майбутніх поколінь. Це особливо важливо в разі обмежених ресурсів або при потребі забезпечення екологічної стійкості.

Важливим також є регулювання зовнішньоекономічної діяльності через експортне мито та його вплив на міжнародні відносини. Використання митних зборів може призвести до торговельних спорів та конфліктів з іншими країнами, які можуть відповісти на аналогічний спосіб. Тому при встановленні митних зборів необхідно уважно розглядати можливі наслідки для міжнародних відносин та здійснювати це з урахуванням дипломатичних і політичних факторів.

Види експортного мита відобразимо у табл.1.3.

Таблиця 1.3

Види експортного мита

Вид експортного мита	Опис
Адвалорне мито	Мито, яке стягується у відсотковому співвідношенні до вартості експортованого товару.
Специфічне мито	Мито, яке стягується в розмірі фіксованої грошової суми за одиницю експортованого товару.
Комбіноване мито	Мито, яке поєднує риси адвалорного та специфічного мита, враховуючи вартість та кількість.
Тимчасове мито	Мито, що застосовується на обмежений період часу з метою регулювання внутрішнього ринку.

Ці види експортного мита можуть бути використані державами залежно від їхніх економічних цілей, потреб ринку та політичних факторів. Кожен вид мита має свої особливості і може мати різний вплив на експортну діяльність та

торговельний баланс країни. Адвалорне мито є одним із видів тарифного заходу, що застосовується у зовнішньоекономічних відносинах держави. Цей вид мита встановлюється на експортні товари та стягується у відсотковому співвідношенні до їх вартості. Принципово, адвалорне мито спирається на концепцію оподаткування на основі вартості товару, що реалізується на зовнішньому ринку. Метою встановлення адвалорного мита є регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку від конкуренції імпортних товарів. Шляхом збільшення вартості експортних товарів за допомогою митного обкладання, держава може здійснити контроль над обсягами експорту та впливати на цінову конкурентоспроможність власних товарів на міжнародному ринку. Адвалорне мито може слугувати економічним інструментом для забезпечення додаткових надходжень до бюджету держави. Збирання мита на основі вартості експортних товарів може створити додатковий дохід для державного бюджету, який може бути використаний на реалізацію соціальних програм, інвестиції у розвиток економіки чи фінансування державних проектів. Проте, використання адвалорного мита також може мати свої негативні наслідки. Воно може призвести до спотворення торговельних потоків та зниження ефективності міжнародної торгівлі. Крім того, введення адвалорного мита може спровокувати торговельні конфлікти та зменшити довіру міжнародних партнерів [27, с. 53].

Специфічне мито є одним із видів митних зборів, що встановлюються на основі фіксованої грошової суми за одиницю експортованого товару. Відмінною рисою специфічного мита є те, що його розмір не залежить від вартості товару, а встановлюється на підставі конкретних кількісних показників, таких як вага, об'єм чи одиниці виміру товару. Метою застосування специфічного мита є досягнення різних цілей держави в контексті зовнішньоекономічних відносин. Воно може бути використане для захисту внутрішнього ринку шляхом збільшення вартості експортних товарів, а також для збільшення державних надходжень шляхом збору митних платежів. Застосування специфічного мита може мати кілька позитивних аспектів. По-перше, воно дозволяє державі

контролювати обсяги експорту певних товарів шляхом збільшення їхньої вартості. Це може бути особливо важливим у випадку товарів, які мають стратегічне значення для держави або є обмеженими ресурсами. Специфічне мито може стимулювати розвиток внутрішнього виробництва та збільшення конкурентоспроможності власних товарів на міжнародному ринку. Збільшення вартості експортних товарів може сприяти залученню інвестицій у виробництво, підвищенню якості товарів та вдосконаленню технологічних процесів [45, с. 62].

Комбіноване мито є одним із видів митних зборів, який поєднує риси адвалорного та специфічного мита. При застосуванні комбінованого мита вартість експортованого товару береться до уваги, але також встановлюється фіксована грошова сума за одиницю товару. Таким чином, комбіноване мито комбінує процентний тарифний збір та специфічний митний збір. Метою використання комбінованого мита є досягнення певних цілей держави в контексті зовнішньоекономічних відносин. Застосування комбінованого мита дозволяє державам регулювати обсяги та вартість експорту, контролювати конкурентоспроможність власних товарів на зовнішньому ринку, а також збирати митні платежі для державного бюджету. Однією з переваг комбінованого мита є його гнучкість та можливість встановлення різних ставок в залежності від категорії товарів. Наприклад, для товарів з високою доданою вартістю або стратегічним значенням, може бути встановлено вищу адвалорну ставку, щоб забезпечити їхню конкурентоспроможність на міжнародному ринку. У той же час, для товарів масового споживання може застосовуватись нижча специфічна ставка. Проте, використання комбінованого мита також може мати певні негативні наслідки. Воно може призвести до складностей у визначенні правильного співвідношення між адвалорним та специфічним збором, що може спричинити непередбачувані ефекти для експортерів та імпортерів [56].

Тимчасове мито є одним із видів митних заходів, який застосовується з метою тимчасового ввезення товарів на територію держави без сплати повного митного збору або зі знижкою мита. Цей вид мита дозволяє забезпечити тимчасове проникнення товарів на ринок з метою подальшого вивезення чи

переробки без необхідності сплачувати повну митну суму. Одним з основних призначень тимчасового мита є стимулювання міжнародної торгівлі, сприяння розвитку підприємництва та залученню іноземних інвестицій. Воно дає можливість підприємствам вивозити свої товари для демонстрації на виставках, виконання ремонтних робіт, наукових досліджень чи тимчасового використання, зберігання або переробки без необхідності сплачувати повну митну суму. Тимчасове мито також дозволяє знизити адміністративні та фінансові тяготи для підприємств, які здійснюють тимчасовий імпорт товарів. Вони можуть використовувати ці товари з обмеженнями щодо терміну перебування на території держави та за умови збереження їхньої первісної стану. Після виконання цілей тимчасового ввезення товари повинні бути вивезені знову або сплачено відповідну митну суму [55, с. 41].

Узагальнюючи по всім видам мита, важливо відзначити, що митні збори є важливим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Різні види мита використовуються для досягнення різних цілей і мають свої особливості. Адвалорне мито базується на відсотковій ставці, яка встановлюється відповідно до вартості товару. Воно дозволяє державі отримувати прибуток від експорту чи імпорту товарів з високою вартістю та забезпечує контроль за цінами на ринку. Специфічне мито є фіксованою сумою, яка стягується за одиницю товару. Це дозволяє державі контролювати обсяги імпорту чи експорту конкретного виду товарів та заохочує розвиток внутрішнього виробництва. Комбіноване мито поєднує риси адвалорного та специфічного мита, що дозволяє встановлювати різні ставки в залежності від категорії товарів. Воно забезпечує гнучкість у регулюванні торговельних операцій і може бути використане для підтримки конкурентоспроможності власних товарів на міжнародному ринку. Тимчасове мито дозволяє тимчасово ввозити товари на територію держави з подальшим вивезенням або переробкою без сплати повного митного збору або зі знижкою мита. Воно стимулює міжнародну торгівлю, сприяє підприємництву та залученню іноземних інвестицій.

1.2 Вплив експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

Експортне мито в Україні є одним із інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Це мито, яке стягується з експортерів за вивезення товарів за межі країни. Застосування експортного мита має на меті досягнення різних цілей, таких як збереження внутрішнього ринку, захист національних інтересів, стимулювання виробництва та регулювання зовнішньоторговельного балансу [60].

В Україні система експортного мита була змінена з метою сприяння розвитку експорту та покращення умов для бізнесу. З 1 січня 2021 року введено нову систему експортного мита, яка передбачає скасування більшості ставок експортного мита та заміну їх ввідним митом. Однак, деякі види товарів, такі як окремі види лісової сировини, вугілля та інші, можуть підлягати спеціальним ставкам експортного мита [58, с. 3].

Застосування експортного мита в Україні має свої позитивні та негативні наслідки. З одного боку, воно може допомогти зберегти внутрішній ринок, захистити національну продукцію та забезпечити стабільний зовнішньоторговельний баланс. З іншого боку, воно може обмежувати експортні можливості підприємств, знижувати їх конкурентоспроможність та створювати додаткові фінансові та адміністративні бар'єри [46, с. 344].

Остаточні рішення щодо застосування експортного мита в Україні приймаються з урахуванням економічних та політичних обставин, міжнародних торговельних відносин та національних інтересів країни. Враховуючи динаміку світового ринку та потреби вітчизняної економіки, уряд може встановлювати або змінювати ставки експортного мита для певних груп товарів.

В Україні експортне мито застосовується для досягнення декількох цілей. По-перше, воно може сприяти збереженню внутрішнього ринку, захисту національних виробників та забезпеченню стабільного зовнішньоторговельного

балансу. Встановлення митних платежів при експорті може змушувати підприємства спрямовувати свою продукцію на внутрішній ринок, що підтримує розвиток внутрішнього виробництва та забезпечує збільшення обсягів внутрішнього споживання.

По-друге, експортне мито може використовуватись для збалансування зовнішньоторговельного балансу та регулювання обсягів експорту. Встановлення митних платежів на певні види товарів може знизити їхній експорт і сприяти зменшенню дефіциту торговельного балансу. Це може бути важливо для забезпечення стабільності платіжного балансу та економічної безпеки країни.

Проте експортне мито також може мати негативні наслідки для експортерів. Воно може знизити конкурентоспроможність українських товарів на міжнародних ринках, особливо якщо інші країни не застосовують подібні митні обмеження.

Ринок сільськогосподарської продукції в Україні є важливим сектором економіки та має значний потенціал. Країна володіє родючими ґрунтами, сприятливим кліматом та великими аграрними ресурсами, що створює сприятливі умови для розвитку сільського господарства.

Україна вважається одним з провідних світових виробників та експортерів сільськогосподарської продукції, зокрема зерна, олійних насінням, м'яса, молока, овочів та фруктів. Країна має значний потенціал для забезпечення продовольчої безпеки не тільки власного населення, але й забезпечення експорту на міжнародні ринки.

Проте, ринок сільськогосподарської продукції в Україні також стикається з викликами та проблемами. Деякі з них включають недостатню інфраструктуру, обмежену доступність кредитування та низький рівень технологічної модернізації. Крім того, корупція, недостатня ринкова конкуренція та неповна реалізація потенціалу органічного виробництва також впливають на розвиток ринку.

Для розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні важливо впроваджувати ефективні політики та заходи, такі як покращення інфраструктури, сприяння доступності кредитування для сільськогосподарських підприємств, стимулювання науково-дослідницької роботи та інновацій у галузі сільського господарства, підвищення якості продукції.

Експортне мито в Україні є інструментом державного регулювання зовнішньоекономічних відносин та має значний вплив на ринок сільськогосподарської продукції. Встановлення ставок експортного мита на аграрну продукцію є механізмом, який може бути використаний для досягнення різних цілей, таких як забезпечення продовольчої безпеки, підтримка внутрішнього ринку та регулювання зовнішньоторговельного балансу [44, с. 115].

Експортне мито має вплив на цінову динаміку сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку. Шляхом стягнення мита з експортних операцій, держава може знизити обсяги експорту сільськогосподарської продукції та створити сприятливі умови для забезпечення внутрішніх потреб. Це може сприяти стабільності цін на продовольчі товари та запобігти надмірному підвищенню їх вартості на внутрішньому ринку [35, с. 49].

Однак, застосування експортного мита має й негативні наслідки для аграрного сектору. Воно може обмежити можливості сільськогосподарських підприємств використовувати експорт як засіб для збуту своєї продукції на міжнародних ринках. Відповідно, це обмежує доступ до зовнішніх ринків, знизити конкурентоспроможність українських аграрних товарів та призвести до втрати ринків збуту [42, с. 30].

При встановленні ставок експортного мита на аграрну продукцію важливо враховувати баланс між захистом внутрішнього ринку та забезпеченням конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Надмірне застосування експортного мита може призвести до знецінення аграрної продукції на зовнішніх ринках та втрати позицій в конкуренції з іншими країнами-експортерами.

Ефективне регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні шляхом експортного мита передбачає збалансований підхід. Держава повинна уважно аналізувати економічні та соціальні наслідки встановлення митних ставок, проводити консультації з аграрними виробниками та іншими зацікавленими сторонами, а також враховувати міжнародні торговельні угоди та зобов'язання.

Крім експортного мита, держава може використовувати інші інструменти регулювання ринку сільськогосподарської продукції. Це можуть бути фінансові підтримки, субсидії, стимулювання інвестицій у сільське господарство, політика стимулювання експорту якісної та конкурентоспроможної продукції, розвиток сільськогосподарських кооперативів та інші заходи.

Враховуючи комплексний підхід до регулювання ринку сільськогосподарської продукції, Україна може забезпечити стабільність, розвиток та конкурентоспроможність свого аграрного сектору, сприяючи впровадженню інновацій, підвищенню якості продукції та розширенню ринків збуту, як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

На сьогоднішній день, у сфері ринку сільськогосподарської продукції в Україні спостерігаються як позитивні, так і негативні виклики, які впливають на сучасний стан:

1. Підвищення обсягів виробництва: Україна є однією з провідних країн виробників сільськогосподарської продукції. За останні роки спостерігається позитивна динаміка у зростанні виробництва зернових культур, олійних культур, м'яса та молока.

2. Експортна спрямованість: Україна є великим експортером сільськогосподарської продукції на світові ринки. Значна частина виробленої продукції експортується, що допомагає залучати іноземні валютні кошти та покращує торговельний баланс країни.

3. Покращення якості та стандартизація: в Україні зроблено значні кроки вперед у покращенні якості сільськогосподарської продукції та впровадженні

міжнародних стандартів. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності української продукції на зовнішніх ринках.

4. Інвестиції в сільське господарство: за останні роки, уряд України спрямовує значні інвестиції в розвиток сільського господарства, включаючи модернізацію інфраструктури, підтримку аграрних підприємств та стимулювання впровадження новітніх технологій.

5. Висока залежність від погодних умов: Україна знаходиться в зоні кліматичних змін, що призводить до непередбачуваності погодних умов. Екстремальні погодні явища, такі як посухи, повені або морози, негативно впливають на врожайність та виробництво сільськогосподарських культур.

6. Відсутність доступу до фінансування: для розвитку сільського господарства необхідне фінансування, але деякі аграрні підприємства можуть стикатися з обмеженим доступом до кредитних ресурсів або високими процентними ставками, що ускладнює їхню діяльність та розвиток.

7. Рівень конкуренції на міжнародних ринках: глобальний ринок сільськогосподарської продукції є конкурентним, і Україна змагається з іншими країнами-експортерами за своє місце на ньому. Висока конкуренція може впливати на цінову політику та вибір ринків збуту для української сільськогосподарської продукції [34].

Таким чином, експортне мито є одним з інструментів, що застосовуються в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності країни. Воно представляє собою податок, який накладається на вивезення товарів або послуг за межі країни. Роль експортного мита полягає у забезпеченні різних цілей та наслідків для економіки країни.

Експортне мито може мати декілька функцій. По-перше, воно може використовуватися для збору додаткових доходів для державного бюджету. Це може бути особливо важливо в періоди економічних труднощів або для фінансування соціальних програм та інфраструктурних проектів.

По-друге, експортне мито може мати за мету регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку. Воно може стимулювати внутрішнє

споживання, знижуючи ціну на експортні товари, а також зменшувати обсяги експорту для збереження достатнього обсягу продукції на внутрішньому ринку.

По-третє, експортне мито може використовуватися для захисту національної промисловості та підтримки внутрішньої конкурентоспроможності. Воно може накладатися на конкурентну сільськогосподарську продукцію або сировину з метою сприяння розвитку внутрішніх галузей.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЮЧИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕКСПОРТНОГО МИТА В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз діючих механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції

Сьогодні розвиток сільського господарства має велике значення для успішного розвитку України, оскільки ця галузь є однією з найважливіших в економіці країни. Стабільний розвиток суб'єктів господарювання в сільському господарстві формує ефективний ресурс зовнішньоекономічної діяльності та створює надійне джерело податкових надходжень до бюджету. Оподаткування сільськогосподарських підприємств є одним із особливих видів податкових відносин, оскільки враховує сезонність та ризикованість діяльності.

Відповідно до п. 209.6 ст. 209 Податкового кодексу підприємством є сільськогосподарське підприємство, основною діяльністю якого є постачання сільськогосподарських товарів (послуг), що виробляються (надаються) ним з використанням власних або орендованих основних засобів, а також на умовах дарування частки вартість яких становить не менше 75% вартості всіх поставлених товарів/послуг за 12 послідовних звітних податкових періодів у сукупності.

Сільськогосподарські підприємства є платниками податку на прибуток, податку на додану вартість та вивізного мита. Також підприємство може обрати спрощену систему оподаткування, але з дотриманням певних вимог (табл. 2.1).

Для переходу на спрощену систему оподаткування або підтвердження статусу платника єдиного податку сільськогосподарські товаровиробники подають необхідні документи до 20 лютого поточного року [3, с. 11].

Таблиця 2.1

Вимоги до переходу на спрощену систему оподаткування сільськогосподарських підприємств

Сільськогосподарські товаровиробники мають право на спрощену систему оподаткування, якщо	Суб'єкти господарювання не можуть бути платниками єдиного податку IV групи, якщо:
частка сільськогосподарського товарного виробництва за попередній податковий рік дорівнює або перевищує 75%;	понад 50 відсотків доходу, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин;
мають вільні землі сільськогосподарського призначення	провадити діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім особливих випадків
-	які станом на 01 січня базового (звітного) року мають податковий борг, крім безнадійного податкового боргу, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили.

Відповідно до пп. 165.1.24 ст. 165 Податкового кодексу не оподатковуються доходи, отримані від реалізації власної сільськогосподарської продукції. При цьому площа землі для ведення особистого селянського господарства не повинна перевищувати 2 гектарів. Якщо таке перевищення мало місце, то дохід від реалізації сільськогосподарської продукції оподатковуватиметься на загальних підставах. Ставки податку за гектар сільськогосподарських угідь та земель водного фонду для платників єдиного податку залежать від типу земель та їх розташування (табл. 2.2).

Раніше спеціальний режим дозволяв сільгосппідприємствам не платити ПДВ до бюджету. Вони перерахували 100% суми податку на свої спеціальні рахунки. На сьогодні відбулися зміни і тепер у платника залишатиметься лише певна частина суми ПДВ, яка залежить від виду сільськогосподарської діяльності, що здійснюється, а решта буде перераховуватися до бюджету.

Порядок переміщення сільськогосподарської продукції через митний кордон України, а також правила оподаткування товарів митом встановлюються Митним кодексом України. Так, на товари першої та другої груп УКТ ЗЕД (крім підакцизних) ставки ввізного мита встановлюються у подвійному розмірі до розміру пільгових ставок ввізного мита, а на товари 3-24 груп – ставки ввізного

мита. УКТ ЗЕД та підакцизних товарів знаходяться на рівні пільгових ставок. При імпорті сільськогосподарської продукції відстрочення сплати мита та ПДВ, а також звільнення від сплати ввізного мита фізичними або юридичними особами, які мають пільги зі сплати ввізного мита, не допускаються.

Таблиця 2.2

Ставки податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду

Типи земель, їх розташування	Розмір ставок податку, %
Рілля, сіножаті та пасовища, що належать сільськогосподарським товаровиробникам, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) і переробці продукції рослинництва в захищених ґрунтах, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди. Рілля, сіножаті та пасовища, що належать сільськогосподарським товаровиробникам, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) і переробці продукції рослинництва в захищених ґрунтах, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди.	5,4
Рілля, сіножаті та пасовища розташовані в гірських районах і на Поліссі.	0,49
Інші орні землі, сіножаті та пасовища	0,81
Багаторічні насадження розташовані в гірських і лісистих районах.	0,16
Інші багаторічники	0,49
Землі водного фонду	2,43

.

Сезонні ввізні (імпортні) мита запроваджуються щорічно у подвійному розмірі в розмірі пільгових ставок ввізного (ввізного) мита на сільськогосподарську продукцію груп УКТ ЗЕД [2, с. 85].

Щороку уряд встановлює квоти на імпорт сільськогосподарської продукції, зокрема тваринного походження, з метою збереження конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Обсяг квоти на окремий вид (вид, сорт) продукції тваринництва не може перевищувати 10 відсотків обсягу виробництва аналогічної продукції в Україні року, що передує поточному [4].

Ці квоти юридично вважаються винятками з пільгових і професійних режимів, ще однією особливістю є те, що вони продаються на аукціонах, передбачених законом.

Також останнім часом постала проблема експорту сільськогосподарської продукції за кордон у зв’язку з підвищенням якості на європейському ринку.

Зокрема, законодавство ЄС запровадило досить жорсткі вимоги до показників якості продукції, а не продукції тваринного походження. Це питання має значний вплив на просування вітчизняного агровиробника.

Отже, можна зробити висновок, що за останні кілька років система оподаткування сільськогосподарських підприємств змінилася. Оподаткування стало здійснюватися диференційовано, як видно з табл. 2.

Такі підприємства мають право на спрощену систему оподаткування. Усі ці зміни значно підвищать рівень сільського господарства України. Митне регулювання спрямоване переважно на імпортну сільськогосподарську продукцію. Такі дії мають підвищити та закріпити на належному рівні вітчизняну конкурентоспроможність у цій сфері.

У сучасних умовах проблеми експорту сільськогосподарської продукції пов'язані з тим, що законодавство ЄС висуває жорсткі вимоги до показників безпеки та якості продукції, що значною мірою впливає на просування вітчизняної сільськогосподарської продукції (в тому числі тваринного походження) на ринки ЄС. Процедурі легалізації експорту продукції тваринництва до ЄС передує складний підготовчий етап для проходження та відповідності продукції міжнародним стандартам. Обов'язковою умовою є проведення державного моніторингу залишкових речовин у живих тваринах та продуктах тваринного походження.

Найпоширенішим заходом третього тисячоліття в глобальному просторі в сільськогосподарському виробництві є обмеження (протекціонізм) міжнародної торгівлі. Безпосередньо в таких обмеженнях один виграє, а інший програє. Цей експортно-імпортний бізнес регулюється митно-тарифною системою, коли ставка мита є високою, і нетарифним регулюванням, яке обмежує експорт (імпорт), а в деяких випадках і повністю забороняє зовнішню торгівлю.

Нетарифне регулювання виражається в кількісних обмеженнях - це може бути добровільне обмеження експорту або обмеження імпорту, керуючись діями влади через квоту на імпорт, або тариф (обмеження не завжди є добровільними, а вводяться держава як загроза чи тиск з боку країни-імпортера). Також слід

враховувати ліцензування (наприклад, при обліку імпортних ліцензій держава втрачає кошти на користь іноземних держав) і повне ембарго на нетарифне регулювання.

Незважаючи на те, що останнім часом у багатьох випадках у регулюванні міжнародної діяльності основна роль відводиться протекціонізму (прихованому). Цей метод підлягає управлінню на рівні державної та місцевої гілок влади. Отже, помилка:

– технічні бар'єри (заходи регулювання внутрішнього ринку та захисту його споживачів);

– приховані методи міжнародної торгівлі (внутрішнє оподаткування та різного роду збори з імпортних товарів) [6, с. 49].

Значну підтримку країни в розвитку зовнішньоекономічної діяльності отримують аграрні компанії багатьох країн світу. Особливо це відчувається у випадках, коли виділяють дотації на виробництво, зменшують паливо на мастила тощо.

Підприємства агропромислового комплексу виходять на міжнародні ринки двома шляхами:

1) прямі, що передбачають постачання товарів промисловими підприємствами безпосередньо іноземному споживачу або закупівлю у нього відповідних товарів;

2) непрямі, що полягають у купівлі-продажу товарів через посередників.

Зрозуміло, що при експорті держава компенсує податок на вартісну складову. Якщо сільськогосподарські підприємства самостійно виходять на зовнішні ринки, держава безпосередньо компенсує (повертає) ПДВ, а якщо посередники реалізують продукцію сільськогосподарських підприємств, вони отримують компенсацію з відшкодуванням податку на додану вартість [1, с. 217].

За останні кілька десятиліть світове виробництво сільськогосподарських продуктів харчування значно зросло, тому зросла зацікавленість багатьох країн в отриманні дешевої сільськогосподарської сировини або готової продукції. Коли за сприятливих погодних умов аграрії отримують більше продукції,

необхідної для внутрішнього ринку, вони змушені шукати іноземних партнерів. У таких випадках конкуренція на зовнішньому ринку висока, але якщо є можливість продавати за кордон, то можна отримувати стабільний дохід від експорту. Налагоджені комунікації в подальшому визначають послідовність виробництва агару та нові можливості використання каналів збуту продукції. Для такого прориву підприємствам потрібна сертифікація, яка підтверджує якість сільськогосподарської продукції на світовому ринку. За допомогою тарифної ескалації можна досягти збалансованого зовнішньоекономічного орієнтиру, в реалізації якого мають бути однаково зацікавлені як країни ЄС, так і Україна, а також швидко та ефективно адаптувати митне регулювання України до вимог європейських держав, інтеграція з сільськогосподарською продукцією.

У рамках спільної аграрної політики Україна також має зосередити зусилля на створенні умов для ефективного функціонування ринку зерна, а саме за такими напрямами:

- створення системи ринкового маркетингу, аналіз стану ринків (внутрішнього та зовнішнього), прогнозування, пошук перспективних ринків збуту;

- формування та функціонування ринкової інфраструктури; системно-програмні підходи до розвитку ринку;

- захист інтересів вітчизняних товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

- науково-технічне та інформаційне забезпечення розвитку ринку;

- соціальні аспекти розвитку ринку;

- формування необхідної законодавчої та нормативної бази;

- захист економічної конкуренції;

- забезпечення прозорості ринку;

- забезпечення вільного ціноутворення на ринках матеріально-технічних ресурсів та сільськогосподарської продукції. Аналіз діючих механізмів митного регулювання ринку сільськогосподарської продукції відображено у табл.2.3.

Таблиця 2.3

Механізми митного регулювання ринку сільськогосподарської продукції

Механізм регулювання	Опис
Тарифи на імпорт	Держава встановлює митні збори на імпорт сільськогосподарської продукції з метою заборони або обмеження конкуренції з-за кордону. Вищі митні ставки можуть створювати перешкоди для імпорту і захищати внутрішніх виробників від зовнішньої конкуренції.
Квоти на імпорт	Держава встановлює обмеження на обсяги імпорту сільськогосподарської продукції, що можуть бути імпортовані в країну. Це може бути здійснено шляхом встановлення максимальних кількостей товарів, що можуть бути імпортовані, або шляхом встановлення ліцензій на імпорт.
Експортні субсидії	Держава надає фінансову підтримку своїм експортерам сільськогосподарської продукції, наприклад, шляхом надання безпосередніх платежів або зниження податків на експорт. Це може сприяти збільшенню виручки від експорту та підтримувати конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.
Заборона на експорт	Держава може заборонити або обмежити експорт певних видів сільськогосподарської продукції з метою забезпечення внутрішнього постачання та стабільності цін на внутрішньому ринку. Це може бути особливо застосовано в періоди дефіциту продукції або важливих продуктів.
Антидемпінгові заходи	Держава може вжити антидемпінгових заходів для захисту внутрішнього ринку від дешевих імпортних товарів, що продаються за цінами, нижчими від їх вартості на внутрішньому ринку. Це може включати встановлення антидемпінгових мит, проведення антидемпінгового розслідування або введення заходів, які зменшують конкурентну перевагу демпінгових товарів.

Діючі механізми регулювання ринку сільськогосподарської продукції включають субсидії, митні бар'єри, квоти на виробництво, тарифи на імпорт, квоти на імпорт, експортні субсидії, заборони на експорт та антидемпінгові заходи. Ці механізми використовуються державами для досягнення різних цілей, таких як забезпечення стабільності внутрішнього ринку, захист внутрішніх виробників, підтримка експорту або регулювання цін.

Субсидії є одним з основних механізмів підтримки аграрного сектору. Це може включати безпосередні платежі сільським господарствам або зниження податків на сільськогосподарську діяльність. Субсидії допомагають зменшити витрати на виробництво і підтримують прибутковість сільськогосподарських підприємств.

Митні бар'єри включають митні збори, які стягуються на імпортну сільськогосподарську продукцію. Це захищає внутрішніх виробників від зовнішньої конкуренції і стимулює виробництво власної сільськогосподарської продукції.

Квоти на виробництво встановлюють обмеження на обсяги виробництва певних видів сільськогосподарської продукції. Це дозволяє державам контролювати ринок, забезпечувати стабільність цін і регулювати рівень постачання.

Тарифи на імпорт і квоти на імпорт використовуються для контролю над обсягами імпорту сільськогосподарської продукції. Вищі митні ставки або обмеження на кількість товарів, що можуть бути імпортовані, допомагають зменшити конкуренцію з-за кордону та підтримують внутрішніх виробників.

Експортні субсидії надаються державами своїм експортерам сільськогосподарської продукції. Це може включати фінансову підтримку або зниження податків на експорт. Експортні субсидії стимулюють експорт і підтримують конкурентоспроможність виробників на міжнародному ринку.

Заборони на експорт використовуються, коли держава обмежує або забороняє експорт певних видів сільськогосподарської продукції. Це може бути зроблено для забезпечення внутрішнього постачання та стабільності цін на внутрішньому ринку.

Антидемпінгові заходи вживаються для захисту внутрішнього ринку від дешевих імпортних товарів, які продаються нижче їх вартості на внутрішньому ринку. Це може включати встановлення антидемпінгових мит, проведення антидемпінгового розслідування або введення заходів, що зменшують конкурентну перевагу демпінгових товарів.

Ці механізми регулювання ринку сільськогосподарської продукції мають різні наслідки для внутрішніх та зовнішніх ринків, виробників та споживачів. Вони використовуються державами для забезпечення стабільності, захисту та підтримки свого аграрного сектору.

2.2 Оцінка впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні

Експортні мита є одним із механізмів регулювання ринку сільськогосподарської продукції. Оцінка їх впливу на ринок сільськогосподарської продукції в Україні включає наступні аспекти:

1. Захист внутрішнього ринку: введення експортних мит може бути спрямоване на забезпечення достатнього постачання сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку. Це є особливо важливо в періоди дефіциту або коли ціни на внутрішньому ринку зростають. Експортні мита зменшують кількість продукції, яка вивозиться за кордон, тим самим забезпечуючи наявність товару на внутрішньому ринку.

2. Збільшення прибутковості внутрішніх виробників: введення експортних мит сприяє збільшенню прибутковості внутрішніх виробників. Це здійснюється шляхом зменшення конкуренції з-за кордону і створення сприятливих умов для внутрішніх виробників. Внаслідок цього, виробники сільськогосподарської продукції в Україні можуть мати більшу можливість продавати свою продукцію на внутрішньому ринку за вищими цінами.

3. Вплив на експортну конкурентоспроможність: експортні мита можуть негативно впливати на експортну конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції. Високі мита можуть зробити виробництво в Україні менш привабливим для зовнішніх покупців, оскільки ціни на експортну продукцію будуть вищими. Це може зменшити обсяги експорту та обмежити доступ до зовнішніх ринків.

4. Вплив на сільськогосподарські підприємства: введення експортних мит має різні наслідки для сільськогосподарських підприємств. Наприклад, підприємства, що орієнтовані на експорт, можуть втратити прибутковість і збільшити витрати на виробництво через високі митні ставки. З іншого боку, підприємства, що спеціалізуються на внутрішньому ринку, можуть скористатися зменшенням конкуренції і збільшенням внутрішнього попиту.

Оцінка впливу експортних мит на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні повинна враховувати різні фактори, такі як економічні обставини, внутрішні та зовнішні ринки, конкуренцію та інші політичні та соціальні фактори.

Перш за все, сільськогосподарське підприємство повинно зареєструватися в митному органі як суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності. Реєстрація осіб – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється відповідно до Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами, затвердженого наказом Мінфіну від 15.06.2015 № 552 (далі – Порядок № 552).

Відповідно до «п. 1 розд. II Порядку № 552 реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється одноразово у підрозділі будь-якої митниці (тобто не обов'язково звертатися до митниці за місцем реєстрації підприємства): оскаржити таких осіб, у тому числі засобами електронного зв'язку, до підрозділів митних органів; при першому здійсненні такими особами операцій з товарами, контроль за якими відповідно до Митного кодексу та інших актів законодавства України покладено на митницю Державної митної служби. Для реєстрації така особа або її представник (його повноваження підтверджуються довіреністю або письмовим договором між нею та особою, яку вона представляє) подає Заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами, за формою № 552. Заява може бути подана в паперовій або електронній формі. Проте слід зазначити, що для подання цієї заяви в електронному вигляді необхідно мати відповідне програмне забезпечення та програми митного брокерства (QDPRO, MDOffice). Тому, якщо суб'єкт ЗЕД не має такого програмного забезпечення, він може або звернутися до послуг митних брокерів, або подати заяву в паперовому вигляді. Хоча Наказ № 552 дозволяє реєструвати суб'єкт ЗЕД під час перших імпортно-експортних операцій, але, виходячи з практичного досвіду, рекомендуємо цю процедуру проводити заздалегідь, тобто до початку безпосереднього експорту (імпорту) товарів. Крім того, звертатися на митницю для реєстрації краще після відкриття валютних рахунків, які будуть використовуватися у зовнішньоекономічній діяльності. Це

пов'язано з тим, що якщо рахунки ще не були відкриті під час обліку, то вони можуть не відображатися в базі митниці навіть після відкриття, а це призведе до помилок при подальшому митному оформленні» [11].

Порядок митного оформлення (в тому числі експорту) регулюється розд. VII Митного кодексу та Порядку виконання митних формальностей під час митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації у формі єдиного адміністративного документа, затвердженого наказом Мінфіну від 30 травня 2012 р. № 631. Основний документ для експортного оформлення — вантажна митна декларація (далі – ВМД) форми якої (№МД-2, №МД-3, №МД-6 та ін.) затверджені наказом Міністерства фінансів України від 22.02.2012 № 246 її зразок наведений в додатку А.

Порядок заповнення митних декларацій у формі єдиного адміністративного документа затверджено наказом Мінфіну від 30 травня 2012 р. № 651. КПД можна подавати як у паперовій, так і в електронній формі. Але у випадку експорту зернових культур і горіхів, можливо, митниця вимагатиме надати всі документи на ці товари в паперовому вигляді, оскільки ці товари підлягають особливому контролю митників. До митної декларації необхідно додати: договір зовнішньоекономічної діяльності; рахунок-фактура (накладна) на ім'я одержувача продукції – нерезидента; сертифікат якості, виданий відповідною акредитованою лабораторією (потрібен, якщо продукція може бути віднесена до різних позицій товарної номенклатури, наприклад, пшениця може бути твердою або м’якою, різних класів, сортів тощо); сертифікат походження – видається при необхідності, якщо в країні покупця діє пільгове оподаткування при митному оформленні товарів походженням з України.

Сертифікат EUR-I надає митниця при митному оформленні його зразок наведений в додатку Б, решта – Торгово-промислова палата; документи, що підтверджують вартість товару (податкові та видаткові накладні, договори, накладні при купівлі товару у сторонніх організацій або бухгалтерська оцінка, якщо товар власного виробництва); транспортні документи (CMR, CARNET TIR, авіанакладна, коносамент тощо - надає транспортна компанія, залежно від виду

транспорту та експорту). Якщо сільськогосподарська продукція рослинного походження експортується, ДСЗ також має додати фітосанітарні та карантинні сертифікати.

Фітосанітарний сертифікат видається органами Держветфітослужби відповідно до Порядку проведення інспектування, експертизи, аналізу, фумігації (дезінфекції) та інспектування (видачі фітосанітарного та карантинного сертифікатів) об’єктів регулювання у сфері карантину, для отримання фітосанітарного сертифіката сільськогосподарське підприємство подає відповідному органу Держветфітослужби (п. 21 Порядку № 705): заяву за формою, встановленою в додатку 3 до Порядку № 705; документ, що підтверджує внесення плати за видачу фітосанітарного сертифіката. Для видачі (або відмови у видачі) фітосанітарного сертифіката державний фітосанітарний інспектор повинен провести огляд сільськогосподарської продукції та транспортних засобів, якими вона переміщується, відібрати проби для фітосанітарної експертизи. Державний фітосанітарний інспектор протягом 5 календарних днів після надходження цих документів, але не пізніше 24 годин після завершення завантаження транспортного засобу проводить фітосанітарні процедури та видає фітосанітарний сертифікат або обґрунтовану відмову у видачі. Фітосанітарний сертифікат видається у двох примірниках: перший примірник видається заявнику, другий залишається в органі Держветфітослужби, який його видав.

Правила видачі карантинного сертифіката також прописані в Постанові № 705. Він видається, зокрема, на сільськогосподарську продукцію рослинного походження, зазначену в Переліку об’єктів регулювання у сфері карантину рослин, затвердженому Постановою № 705. Карантинний сертифікат необхідно отримати у випадках: від виробника до митного оформлення; перевезення імпортних об'єктів регулювання, які зберігалися, упаковані, розділені на частини, змішані з іншими вантажами; вивезення або ввезення об'єктів регулювання в зону карантину. Для отримання карантинного сертифіката необхідно подати до відповідного органу Держветфітослужби заяву (за формою,

наведеною в додатку 3 до Порядку № 705) та документ, що підтверджує внесення плати за його видачу. Строки видачі карантинного сертифіката такі ж, як і для фітосанітарного сертифіката, тобто протягом 5 календарних днів після подання документів, але не пізніше 24 годин після завершення завантаження транспортного засобу. Карантинний сертифікат видається у трьох примірниках: перший примірник отримує заявник; другий – до органу Держветфітослужби, куди перевозяться об'єкти регулювання (тобто сільськогосподарська продукція); третій - залишається в органі Держветфітослужби, який його видав.

Оскільки держава зацікавлена у стимулюванні експорту товарів вітчизняних виробників за кордон та отриманні валютної виручки, то в більшості випадків експортне мито не справляється. Проте виняток становлять ряд видів сільськогосподарської продукції, на які оподатковується вивізне (експортне) мито. Зокрема, Законом від 10 вересня 1999 р. № 1033-XIV «Про ставки вивізного (вивізного) мита на насіння окремих видів олійних культур» встановлено вивізне мито у розмірі 10 % митної вартості на льон-довгунець, соняшник та червоний. насіння. Відповідно до Закону від 05.07.96 р. № 180/96-ВР «Про вивізне (вивізне) мито на живу худобу та необроблені шкури» вивізне мито на худобу свійських видів, крім чистопородних (чистопородних) племінних тварин, а на живих овець на рівні 10%, а на необроблених шкурах (у тому числі великої рогатої худоби і овець) – 22%. При митному оформленні експорту будуть інші платежі, наприклад, оплата послуг митного терміналу. Це приватна структура, в різних регіонах тарифи різні і залежать від кількості транспортних засобів, часу перебування транспортних засобів на території терміналу тощо.

На рис. 2.1 (2017) та рис. 2.2 (2021) відобразимо структуру виробництва зернових культур в Україні.

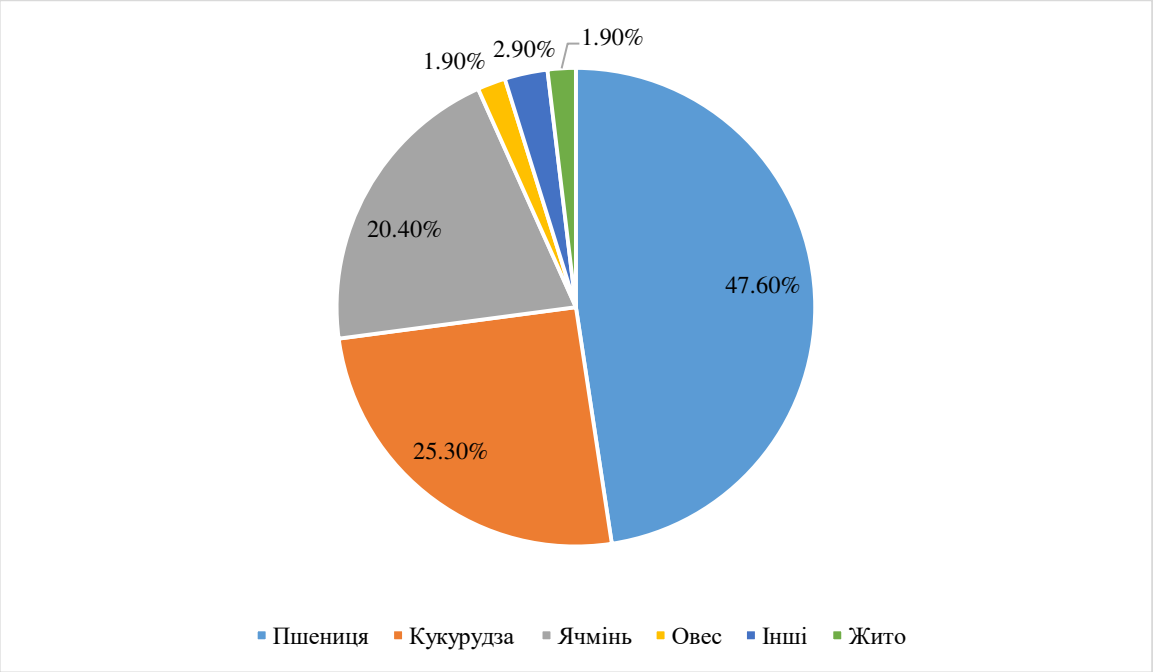


Рис. 2.1 – Структура виробництва зернових культур в Україні в 2018

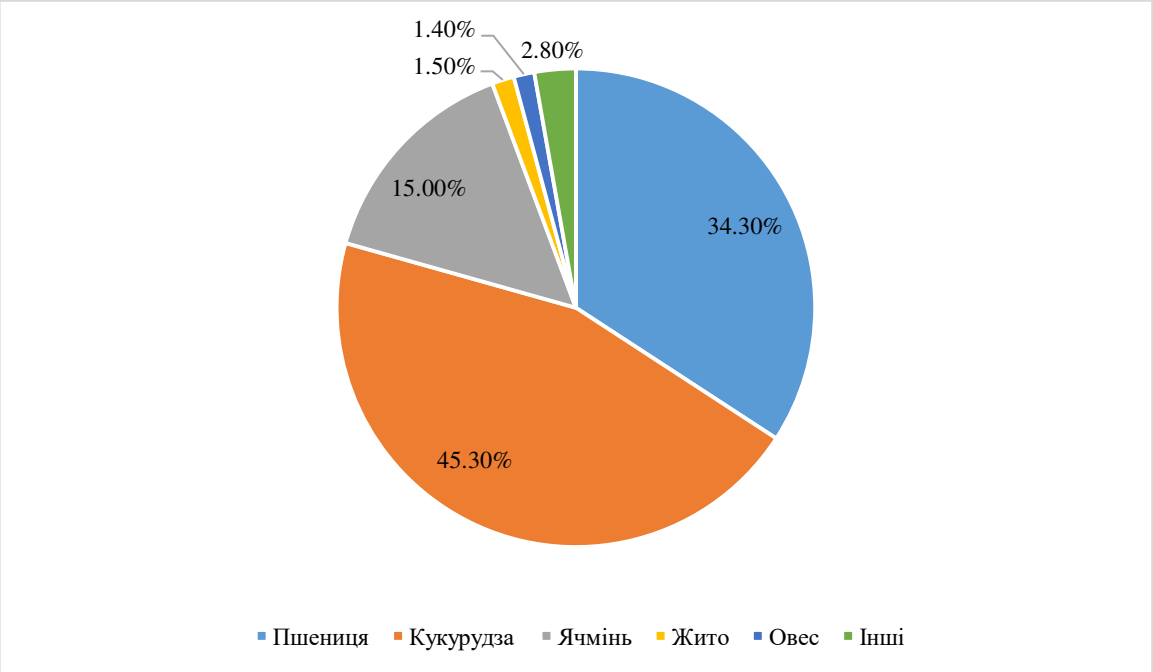


Рис. 2.2 – Структура виробництва зернових культур в Україні в 2022

Рослинництво є найперспективнішим напрямком господарської діяльності, крім того, воно забезпечує продовольчу безпеку країни. Ринок зернових культур в Україні є «одним із динамічно зростаючих та інвестиційно привабливих. У 2017-2021 роках, виробництво зернових зросло в 1,6 рази, з 29,3 млн тонн до 49,4 млн тонн. Значну питому вагу в загальному обсязі

сільськогосподарського виробництва займають зернові культури, які протягом 2017-2021 рр. збільшилися з 18,8% до 22,1%».

У структурі виробництва зерна найбільшу питому вагу мають «пшениця, ячмінь та кукурудза, які формують 93-94% загального виробництва. Протягом 2018-2022 років суттєво змінилася структура виробництва пшениці – з 47,6% до 34,1%, ячменю – з 20,4% до 15,0%, кукурудзи – з 25,3% до 45,3% у загальному обсязі. виробництва, що вказує на тенденцію до зниження вирощування. високоякісні сорти зернових культур на користь комбікорму та фуражного зерна».

Після вступу до СОТ «обсяг експорту зерна за 2018-2022 рр. загальнодержавного виробництва зернових культур зросла з 15,33% до 58,67%, дані наведені в додатку В. На ринку борошна та круп аналогічні показники були в кілька разів нижчими і становили від 3,1 до 8,7% для борошна та від 19,0 до 24,1% для круп відповідно. Частка експорту зернових культур у 2018 році становила 10,2% від загального експорту та 76% експорту продукції рослинництва» [8].

Динаміка експорту зерна свідчить про «збільшення його обсягів у 6 разів порівняно з 2017 роком (з 4,49 до 27,11 млн тонн). Обсяг експорту українського борошна та круп за аналізований період зріс у 1,8 та 1,3 рази відповідно та сягнув 6,1% та 20,8% національного виробництва у 2021 році» [8].

Після вступу до СОТ «у товарній структурі: в експорті зернових переважають кукурудза (57,65%), пшениця (32,01%) та ячмінь (9,52%); імпорту зерна кукурудза займає 38,18%, рис - 32,8% і ячмінь - 19,56%. Експортуючи переважно фуражне зерно за цінами, нижчими від світових, Україна імпортує високовартісні продовольчі зерна та насіння зернових культур за цінами, які в кілька разів перевищують експортні. Так, у 2021 році коефіцієнт цінової дискримінації (співвідношення цін імпорту до цін експорту) для всієї групи зернових культур становив 7,48, у тому числі для пшениці – 3,49, кукурудзи – 16,64, сорго – 16,56, рису – 16,56» [8].

Імпорту високоцінного насіння пшениці та гібридів кукурудзи сприяє нульове імпортне мито для цієї групи культур. Україна в основному імпортує гібридні культури; у 2020 році частка іноземного насіння кукурудзи становила близько 70%.

У товарній структурі експорту «борошномельної продукції переважає пшеничне та пшенично-житнє борошно (97% у 2022 році); частка борошна інших культур незначна (3%). Коефіцієнт цінової дискримінації для пшеничного борошна сягає 2,18 бала, для іншого борошна – 0,37. У 2022 році обсяг імпорту борошна із зерна інших культур, крім пшениці, у структурі імпорту склав 67,4%, частка імпорту пшеничного борошна – 32,6%» [8].

Лише за двома товарними групами – 1004 «Овес» та 1102 «Борошно з інших зернових культур, крім пшениці» – експортні ціни вищі за імпортні, відповідно коефіцієнт дискримінації нижче 1.

У 2022 році обсяг імпорту борошна із зерна інших культур, крім пшениці, у структурі імпорту склав 67,4%, частка імпорту пшеничного борошна – 32,6%.

Основні негативні тенденції розвитку відповідного ринку зернових культур та продуктів їх переробки після вступу до СОТ полягають у площині:

«- зменшення експорту зернової продукції з високою доданою вартістю (зокрема, хлібобулочних та борошняних кондитерських виробів) до країн Митного союзу;

- запровадження дискримінаційної системи тарифних квот та обмеження доступу на ринок ЄС українського борошна та готової зернової продукції під приводом їх невідповідності міжнародним стандартам та сертифікатам» [8].

Частка українського експорту до третіх країн, що не є членами ЄС та МС, у структурі загального експорту відповідної товарної групи (у вартісному виразі) становить: для зернових культур – 68,44%, для БКП – 75,82%, для готова зернова продукція – 37,01%. Таким чином, зовнішня торгівля України з третіми країнами, які не є членами ЄС та МС, після вступу до СОТ значно розширилася та має більш перспективні напрямки для подальшого розширення ринків збуту, ніж з країнами ЄС та МС.

Для ефективного розвитку внутрішніх ринків цих товарів в Україні необхідно розвивати інші інтеграційні напрями зовнішньої торгівлі. Водночас країни МС є найбільшим імпортером вітчизняної готової зернової продукції (57,82% від загального експорту), тому втрата Україною основного ринку збуту продукції з високою доданою вартістю є найбільшим ризиком у зовнішній торгівлі України готовою зерновою продукцією.

Загалом вирішення проблеми невиправданої різниці цін на ринку зерна лежить у площині збільшення експорту продуктів переробки зерна з високою доданою вартістю (зокрема, хлібобулочних та борошняних кондитерських виробів), посилення державного контролю за співвідношенням цін, експорт-імпорт зернових культур та БКП, проведення виваженої політики імпортозаміщення, використання сировинного та виробничого потенціалу стратегічного ринку.

Для ринку зернових культур та продуктів їх переробки після вступу до СОТ найбільш захищеним з точки зору тарифного та нетарифного захисту є ринок країн ЄС, особливо через запровадження високих тарифних ставок та дискримінаційної системи тарифних квот, що обмежує доступ українських БКП та готової зернової продукції через їх невідповідність міжнародним стандартам та сертифікатам. У країнах МС внутрішній ринок для української продукції є одним із найбільш відкритих.

Внутрішній ринок України достатньо відкритий для імпортного зерна та продуктів його переробки. Така ситуація створює ризики розширення імпортної продукції, особливо з високою доданою вартістю.

Виробництво насіння соняшнику є «однією з галузей сільського господарства України, що найбільш динамічно розвивається. Так, за 1991-2022 рр. виробництво насіння соняшнику в Україні зросло в 3,3 рази - з 2,6 млн. тонн до 8,4 млн. тонн. Урожайність соняшнику в Україні за період 1991-2022 років зросла на 4,4%, з 15,8 ц до 16,5 ц/га. Водночас рівень рентабельності насіння соняшнику в сільськогосподарському виробництві в Україні у 2022 році становила 45,8% проти 236,5% у 1991 році, що у 5,1 раза менше» [8].

Частка виробництва рослинної олії в Україні «у 2022 році становить 7,7% від харчової промисловості та 1,4% від загального промислового виробництва країни» [8].

У 2022 році структура експорту насіння соняшнику з України становила: «до країн ЄС – 19%; Митний союз – 3,9%; до інших країн – 77,1%, найбільші експортери: Туреччина – 68,8%, Єгипет - 0,9%, Сирійська Арабська Республіка – 0,7%. Структура експорту соняшникової олії з України становила: до країн ЄС – 19,4%; Митний союз – 2,3%; до інших країн – 78,3 %, найбільші експортери: Індія – 30,8 %, Єгипет – 12,9 %, Іран – 7,9 %, Туреччина – 7,6 %» [8].

Перерозподіл у 2018-2022 роках частки імпорту «соняшникової олії у світі – зменшення в країнах ЄС та Митного союзу – на 11,0 ц. і 0,8 а. п. відповідно, а в країнах Африки та Азії – на 11,8 ц. надає Україні потенційні можливості для розширення ринків збуту та збільшення експорту соняшникової олії до цих країн. У 2022 році 99,4% соняшникової олії було імпортовано в Україну з Митного союзу; з ЄС лише 0,6%» [8].

Аналіз експортно-імпортних операцій України в ЄС та МС свідчить про «закритість ринків збуту для вітчизняних виробників. Частка експортованої продукції (у вартісному вираженні) до країн МС за період 2018-2022 рр. зменшилася в 5,2 рази, обсяг експортних операцій зменшився в 2 рази з 181,5 млн дол. у 2018 році до 91,7 млн. дол. у 2022 році частка країн ЄС скоротилася в 2,6 рази, обсяги експортних операцій скоротилися на 1,3%, тобто залишаються майже на колишньому рівні» [8].

Обсяг експорту сільськогосподарської продукції (тон) відобразимо у рис.2.3.

Запровадження Україною експортного мита у розмірі 10% на насіння соняшнику підтвердило свою ефективність. Водночас одним із головних ризиків для розвитку ринку насіння соняшнику та соняшникової олії є можливе скасування експортного мита на насіння соняшнику, що може негативно вплинути на власну сировинну базу, запровадження дискримінаційної системи,

тарифні квоти, що обмежують доступ на ринок країн ЄС та МС під приводом їх недостатності, сертифікати та інші захисні обмеження.

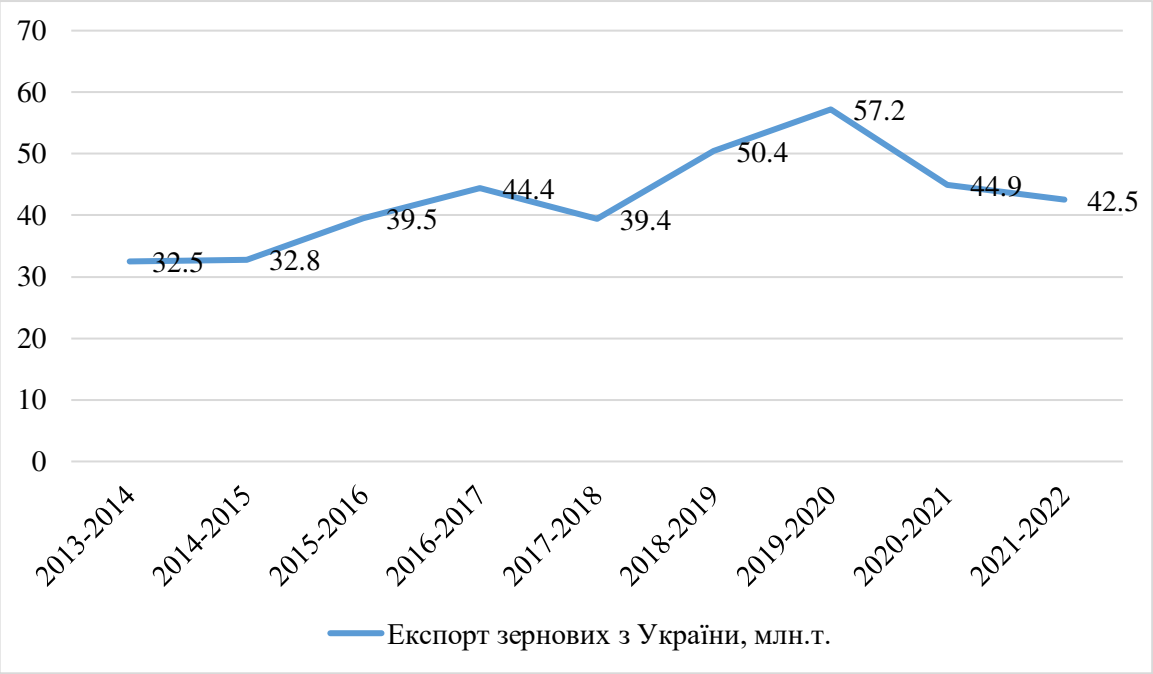


Рис.2.3 – Експорт зернових з України, млн. т. (2013-2022)

Скасування експортних мит на насіння соняшнику може призвести до кризової ситуації на українському ринку олії, зокрема до руйнації галузі, зупинки більшості заводів, зростання цін на олійно-жирову продукцію тощо, продовольства, втрати на світовому ринку нафти, насамперед через втрати вітчизняної сировини. Це може призвести до зростання соціальної напруги через скорочення робочих місць на масложирових підприємствах, поглиблення інфляційних процесів, зменшення надходжень до державного бюджету та зменшення кількості зацікавлених інвесторів. Введення та підвищення експортного мита має потенційно негативний вплив на експорт сільськогосподарської продукції та може викликати зміни на внутрішньому ринку цін та стабільність аграрного сектору в Україні. Це може вимагати уважного розгляду та аналізу соціальних та економічних наслідків для розвитку стратегій регулювання ринку та підтримки сільськогосподарського сектору в країні.

Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна за 2022-2023 роки відображено на рис.2.4.

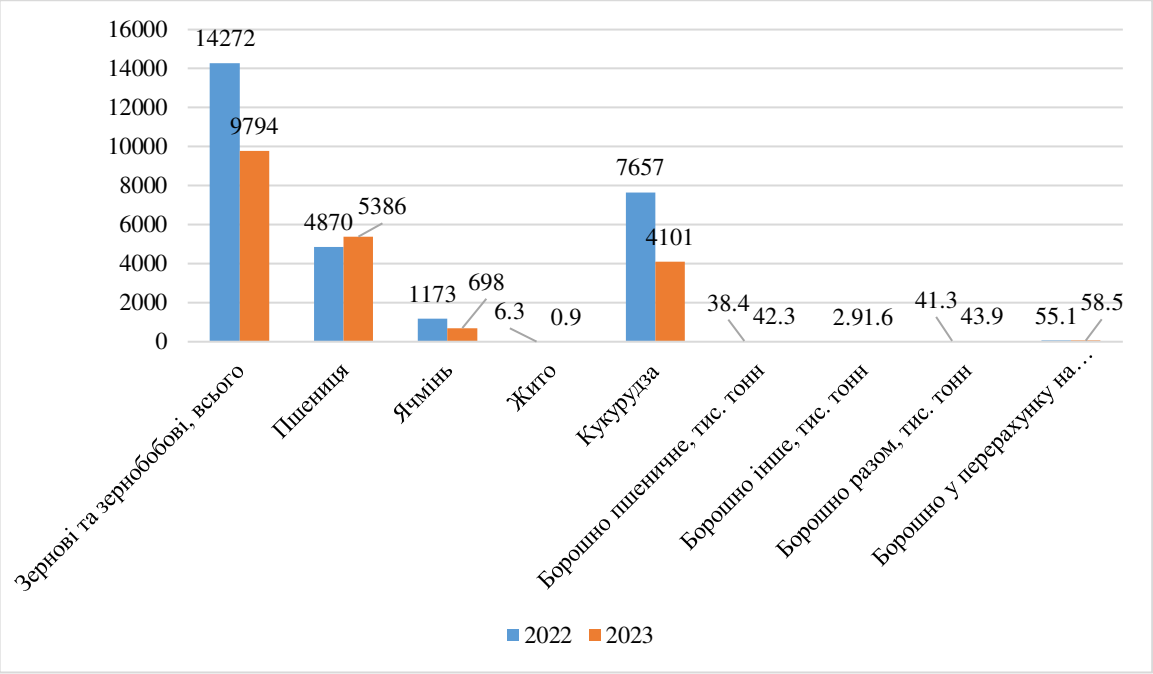


Рис.2.4 – Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна за 2022-2023 роки, тис. т.

У 2023 році загальний обсяг експорту зменшився до 9794 тис. тонн, порівняно з 14272 тис. тонн у 2022 році. Це свідчить про спад у експорті зернових та зернобобових культур. Пшениця - обсяг експорту пшениці зріс з 4870 тис. тонн у 2022 році до 5386 тис. тонн у 2023 році. Ячмінь - експорт ячменю зменшився з 1173 тис. тонн у 2022 році до 698 тис. тонн у 2023 році. Кукурудза - обсяг експорту кукурудзи також зменшився з 7657 тис. тонн у 2022 році до 4101 тис. тонн у 2023 році. Виробництво жита відзначається невеликими обсягами, але відзначається спадом з 6,3 тис. тонн у 2022 році до 0,9 тис. тонн у 2023 році. Обсяг виробництва борошна зріс з 41,3 тис. тонн у 2022 році до 43,9 тис. тонн у 2023 році. Пшеничне борошно - зросло з 38,4 тис. тонн у 2022 році до 42,3 тис. тонн у 2023 році. Інше борошно - зменшилося з 2,9 тис. тонн у 2022 році до 1,6 тис. тонн у 2023 році. Обсяг борошна у перерахунку на зерно зріс з 55,1 тис. тонн у 2022 році до 58,5 тис. тонн у 2023 році.

Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна у порівнянні за листопад 2022 та листопад 2023 роки, тис. т. відображено на рис.2.5.

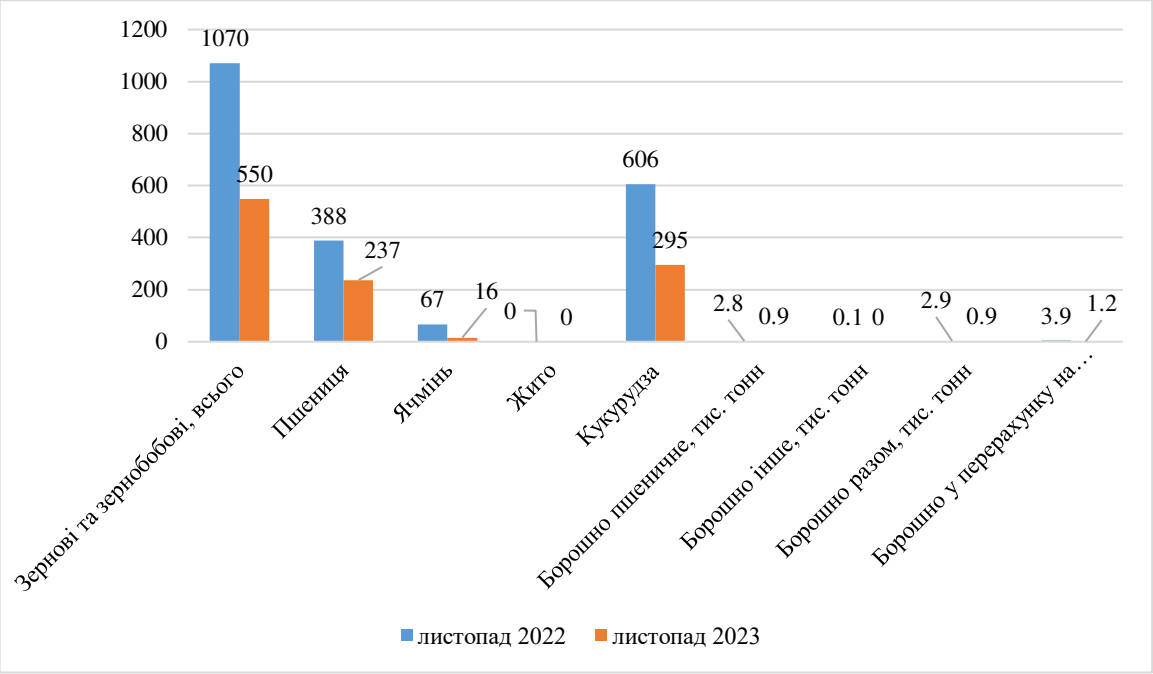


Рис.2.5 – Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна у порівнянні за листопад 2022 та листопад 2023 роки, тис. т.

Обсяг експорту зернових та зернобобових культур значно зменшився з 1070 тис. тонн у листопаді 2022 року до 550 тис. тонн у листопаді 2023 року. Пшениця - зменшилася з 388 тис. тонн у листопаді 2022 року до 237 тис. тонн у листопаді 2023 року. Ячмінь - суттєво зменшився з 67 тис. тонн у листопаді 2022 року до 16 тис. тонн у листопаді 2023 року. Жито - Обсяг експорту жита залишився на низькому рівні, нуль у обох періодах. Експорт кукурудзи зменшився з 606 тис. тонн у листопаді 2022 року до 295 тис. тонн у листопаді 2023 року. Обсяг експорту борошна зменшився з 2,9 тис. тонн у листопаді 2022 року до 0,9 тис. тонн у листопаді 2023 року. Пшеничне борошно - зменшилося з 2,8 тис. тонн у листопаді 2022 року до 0,9 тис. тонн у листопаді 2023 року. Експорт іншого борошна зменшився до нуля у листопаді 2023 року. Обсяг борошна у перерахунку на зерно зменшився з 3,9 тис. тонн у листопаді 2022 року до 1,2 тис. тонн у листопаді 2023 року.

У листопаді 2023 року спостерігається загальний спад експорту зернових та зернобобових культур, а також борошна порівняно з листопадом 2022 року.

Зменшення виробництва може бути пов'язане з різними факторами, такими як кліматичні умови, агротехніка, ринковий попит та інші економічні чинники.

Перед введенням нових механізмів регулювання та мит важливо провести консультації з фермерськими організаціями, експортерами та іншими зацікавленими сторонами. Регулювання сільськогосподарського ринку та встановлення мит повинні бути частиною комплексного підходу, щоб забезпечити стійкість аграрного сектору та підтримку експорту.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО МИТА НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Існуючий механізм експортного мита потребує серйозного вдосконалення, щоб стимулювати зростання сільськогосподарського сектора та забезпечити конкурентоспроможність українських виробників на міжнародному ринку.

Протягом 2022 року Державна митна служба здійснила перерахунок суми податків та зборів до державного бюджету, і вона складає приблизно 318 мільярдів гривень. Ця сума становить менше ніж 60% від запланованого обсягу платежів (рис.3.1).

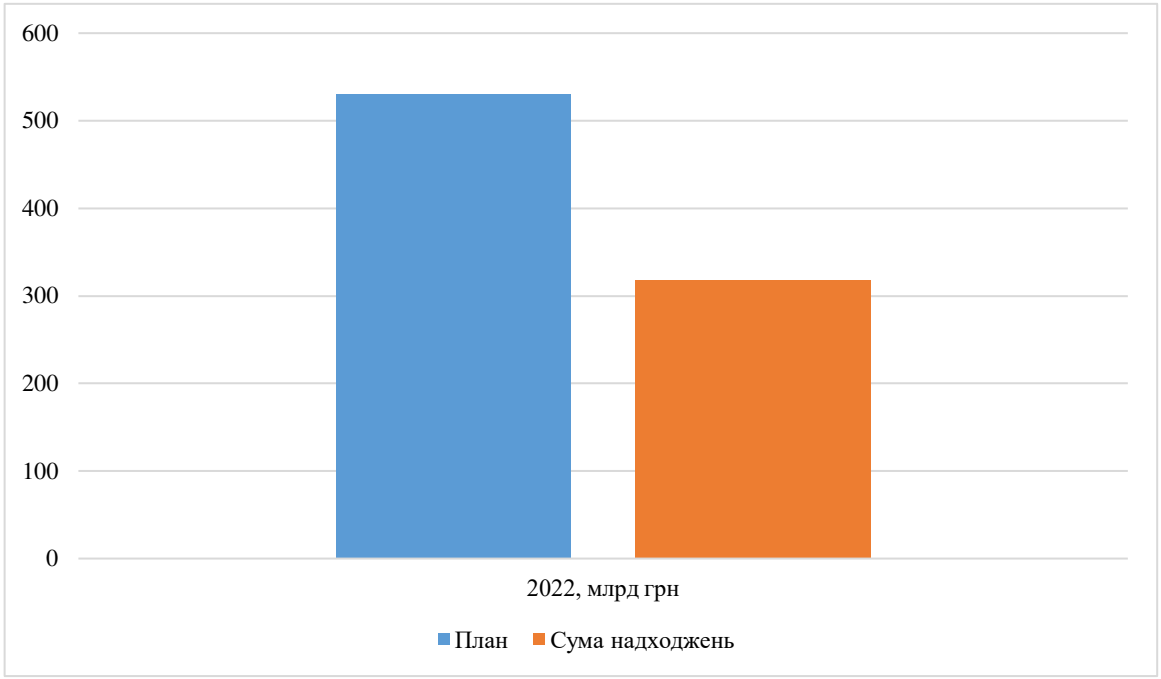


Рис.3.1 – Сума податків та зборів до державного бюджету у 2022 році, млрд грн (план та реальна сума надходжень)

На такий рівень виконання бюджетних планів значний вплив мала геополітична ситуація, зокрема, війна в Україні, які суттєво вплинути на економічні та торговельні процеси в країні.

Умови війни створюють серію викликів для експортерів зерна, які вимагають комплексного та обережного управління, а також сприяють

необхідності активної координації з владними та транспортними організаціями для забезпечення ефективності та безпеки експортного процесу (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Проблеми при експорті зерна в умовах війни в Україні

Проблема	Опис
Безпека та ризики транспорту	Війна створ.є загрози для безпеки та ефективності транспорту зерна, зокрема, пошкодження інфраструктури, атаки на транспортні маршрути.
Обмеження логістичної інфраструктури	Воєнний стан може обмежити доступ до та функціонування логістичної інфраструктури, що ускладнює перевезення та вивіз зерна.
Підвищення витрат на захист	Збільшення витрат на захист зернових партій в умовах війни через необхідність забезпечення безпеки та мінімізації ризиків.
Погіршення умов зберігання та обробки	Військові дії призводять до пошкодження або знищення складських споруд, збільшити ризик втрат та знизити якість зерна.
Фінансові обмеження та валютні ризики	Зростання економічної нестабільності під час війни викликає фінансові обмеження та зростання валютних ризиків для експортерів зерна.
Зміни в ринкових зв'язках та попиті	Воєнний стан може призвести до змін в ринкових зв'язках та попиті на зерно, зокрема, через економічну нестабільність та розлад у виробництві.
Політичні обмеження	Політичні обмеження можуть впливати на можливість експорту зерна, обмежуючи доступ до деяких ринків та ускладнюючи торгові операції.

1. Аналіз сучасної ситуації. Перед початком будь-яких змін в механізмі експортного мита, необхідно провести детальний аналіз поточної ситуації на ринку сільськогосподарської продукції. Дослідження повинно включати огляд нормативних актів, зокрема митних правил, податкових ставок та міжнародних угод, які впливають на експортні процедури. Також необхідно проаналізувати практики інших країн, які успішно експортують сільськогосподарську продукцію.

2. Стимулювання експорту. Для збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції рекомендується встановити систему стимулів для експортерів. Це може включати зниження митних ставок для сільськогосподарських товарів, впровадження податкових пільг або фінансову підтримку для підприємств, які активно займаються експортом. Додатково, можна розглянути можливість укладення торговельних угод з іншими країнами, спрямованих на збільшення обсягів сільськогосподарського експорту.

3. Спрощення митних процедур. Важливим кроком є спрощення митних процедур, пов'язаних з експортом сільськогосподарської продукції. Застосування електронних систем декларування та митного контролю може допомогти скоротити час, необхідний для оформлення експортних документів та проходження митних процедур. Також рекомендується розробка єдиних стандартів та процедур для оформлення та контролю сільськогосподарської продукції, що спростить процес для експортерів.

4. Підтримка якості продукції. Для забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на зовнішньому ринку необхідно надати підтримку виробникам у впровадженні та підтримці якості своєї продукції. Це може включати надання консультацій з питань якості, підвищення стандартів виробництва, аудит та сертифікацію продукції, що експортується. Також можна стимулювати виробників до впровадження інноваційних технологій та методів вирощування продукції, що підвищить її якість та конкурентоспроможність.

5. Розвиток логістичної інфраструктури. Одним із ключових аспектів експорту сільськогосподарської продукції є розвиток ефективної логістичної інфраструктури. Рекомендується вдосконалити систему транспортування, забезпечити доступ до сучасних морських, повітряних та наземних транспортних засобів для перевезення сільськогосподарської продукції. Також необхідно вдосконалити інфраструктуру складських приміщень та контейнерних терміналів, щоб забезпечити належне зберігання та транспортування продукції.

6. Маркетинг та просування продукції. Ефективний маркетинг та просування сільськогосподарської продукції на зовнішньому ринку є важливим чинником успішного експорту. Рекомендується розробити маркетингові стратегії, спрямовані на підвищення впізнаваності та привабливості української сільськогосподарської продукції. Це може включати участь у міжнародних виставках та ярмарках, організацію презентацій та семінарів, а також використання інтернет-маркетингу та соціальних медіа для просування продукції.

7. Навчання та розвиток фахівців. Для успішного експорту сільськогосподарської продукції важливо мати кваліфікованих фахівців, які володіють необхідними знаннями та навичками. Рекомендується розвивати систему навчання та підвищення кваліфікації для працівників сільськогосподарського сектора, зокрема в галузі експорту. Це може включати проведення тренінгів, семінарів та курсів, а також співпрацю зі спеціалізованими освітніми установами та дослідницькими центрами.

8. Залучення фінансової підтримки. Уряд України повинен розробити спеціальні програми підтримки для сільськогосподарських підприємств, спрямовані на забезпечення фінансової підтримки для їхнього експорту. Ці програми можуть передбачати надання низькопроцентних кредитів, грантів або субсидій на розвиток експортного потенціалу підприємств.

9. Укладання фінансових угод: Уряд України має активно співпрацювати з міжнародними фінансовими установами, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та інші, з метою отримання фінансової підтримки для розвитку сільськогосподарського сектора та підтримки експорту. Укладання фінансових угод може включати надання кредитів або фінансових гарантій, що сприятимуть зростанню експорту сільськогосподарської продукції.

10. Створення спеціалізованих фінансових інструментів: українські фінансові установи та банки можуть розробити спеціалізовані фінансові інструменти, призначені спеціально для сільськогосподарських підприємств та експортерів. Це можуть бути кредитні лінії з низькими процентними ставками, гарантії на банківські позики або фінансові інструменти для забезпечення платежів і ліквідності під час зовнішньоекономічної діяльності.

11. Привабливість інвестицій: поліпшення інвестиційного клімату в сільському господарстві може привести до притоку фінансових ресурсів для розвитку експорту сільськогосподарської продукції. Рекомендується проведення реформ в галузі земельного законодавства, забезпечення захисту прав власності та інвестицій, створення сприятливого підприємницького середовища та просування інвестиційних можливостей в аграрний сектор.

12. Партнерство з приватним сектором: Уряд повинен активно співпрацювати з приватним сектором та залучати його до фінансування сільськогосподарських проектів та експортних ініціатив. Це може включати створення спільних інвестиційних фондів, залучення приватного капіталу для фінансування проектів з розвитку інфраструктури, технологічного оновлення та вдосконалення якості сільськогосподарської продукції.

Вдосконалення експортного мита на ринку сільськогосподарської продукції в Україні в умовах війни є викликом, який вимагає особливих підходів та заходів. У таких умовах важливо враховувати наступні рекомендації:

1. Забезпечення безпеки експорту: одним з основних аспектів є забезпечення безпеки транспортування та експорту сільськогосподарської продукції в умовах війни. Для цього необхідно встановити ефективні механізми контролю, патрулювання та охорони транспортних маршрутів та складських приміщень, а також сприяти співпраці з військовими та правоохоронними органами для забезпечення безпеки вантажів.

2. Диверсифікація експортних ринків: умови війни можуть суттєво вплинути на економічні зв'язки та торгівлю з деякими країнами. Тому рекомендується активно працювати над диверсифікацією експортних ринків, шукаючи нові можливості та партнерство з іншими країнами та регіонами. Розвиток торговельних угод та встановлення співробітництва з країнами, які не є прямими учасниками конфлікту, може зменшити вплив війни на експорт сільськогосподарської продукції.

3. Фінансова підтримка: у воєнний період важливо забезпечити фінансову підтримку сільськогосподарським підприємствам та експортерам. Це може включати надання низькопроцентних кредитів, грантів або субсидій, а також швидку обробку фінансових документів та забезпечення ліквідності для здійснення експортних операцій. Крім того, можна розглянути можливість створення спеціального фонду або механізму, який би надавав фінансову допомогу сільськогосподарському сектору в умовах війни.

4. Підтримка внутрішнього ринку: у воєнний період важливо також забезпечити стабільність та розвиток внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції. Це можна досягти шляхом впровадження заходів, спрямованих на збільшення попиту на внутрішньому ринку, підтримку місцевих виробників, розробку програм підтримки для сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств.

5. Збереження інфраструктури: важливо забезпечити збереження та належне утримання сільськогосподарської інфраструктури, такої як зернові термінали, складські приміщення, логістичні мережі та транспортні маршрути. Це допоможе забезпечити ефективну логістику експорту та збереження якості продукції в умовах війни.

6. Лобіювання та дипломатичні зусилля: Уряд України може здійснювати активне лобіювання своїх інтересів та позицій на міжнародному рівні. Це включає підтримку дипломатичних зусиль та співпрацю з іншими країнами та міжнародними організаціями для забезпечення справедливих умов торгівлі та зменшення торговельних обмежень.

7. Розвиток стандартів якості та безпеки: в умовах війни особливо важливо забезпечити високі стандарти якості та безпеки сільськогосподарської продукції, що експортується. Україна може працювати над вдосконаленням системи контролю якості та сертифікації, а також активно впроваджувати міжнародні стандарти та вимоги щодо безпеки харчових продуктів.

8. Розробка маркетингових стратегій: українські виробники та експортери сільськогосподарської продукції можуть працювати над розробкою ефективних маркетингових стратегій для привертання нових замовників та ринків. Це може включати дослідження та аналіз ринкових тенденцій, побудову бренду, розробку маркетингових матеріалів та участь у міжнародних виставках та заходах.

9. Розвиток експортної інфраструктури: Україна може зосередитися на розвитку та модернізації експортної інфраструктури, зокрема портів, автомобільних та залізничних мереж, що забезпечують транспортування сільськогосподарської продукції. Це допоможе знизити витрати на

транспортування, підвищити ефективність та швидкість доставки продукції до замовників.

10. Розвиток інновацій та використання нових технологій: Інновації та використання нових технологій можуть підвищити конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції на зовнішньому ринку. Україна може інвестувати в дослідження та розробку нових сортів, вдосконалення методів вирощування, впровадження ефективних систем зрошення та стимулювання інновацій у сільському господарстві.

Запровадження електронних систем та цифрові рішення: Використання електронних систем та цифрових рішень може сприяти автоматизації та спрощенню експортних процедур, забезпечити швидкість та точність обробки документів, а також поліпшити моніторинг та відстеження вантажів під час транспортування.

Вдосконалення експортного мита на ринку сільськогосподарської продукції в Україні вимагає комплексного підходу та систематичних заходів. Застосування рекомендацій, таких як стимулювання експорту, спрощення митних процедур, підтримка якості продукції, фінансова підтримка, розвиток логістичної інфраструктури, маркетинг та просування продукції, навчання та розвиток фахівців, сприятиме збільшенню обсягів сільськогосподарського експорту та покращенню конкурентоспроможності українських виробників на міжнародному ринку.

ВИСНОВКИ

Отже, експортне мито – це податок, який накладається на експортовані товари та послуги з метою регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни. Його роль полягає в забезпеченні економічної та торговельної політики, захисті національного виробника та збалансованого зовнішньоторговельного балансу.

1. Експортне мито може бути використане для захисту внутрішнього ринку від надмірного вивозу товарів. Застосування мита дозволяє урегулювати обсяги експорту і підтримувати стабільність цін на внутрішньому ринку. Експортне мито є одним із джерел доходів для держави. Збір цього мита може бути використаний для фінансування різних державних програм і проектів. Держава може використовувати експортне мито для коригування свого зовнішнього торговельного балансу. Збільшення ставок мита може зменшити експорт і збалансувати торгівельні стосунки. Експортне мито може бути застосоване до сировини або напівфабрикатів, що стимулює внутрішнє виробництво та обробку, оскільки експортери будуть шукати можливості додати вартість продукції в країні перед експортом. Експортне мито може бути застосоване для підтримки розвитку нових галузей експорту або розширення ринків збуту, що сприяє більшій різноманітності та стійкості економіки. Усі ці фактори демонструють, що експортне мито є головним інструментом регулювання зовнішньоекономічних відносин країни і може мати суттєвий вплив на зовнішню торгівлю, економіку та бюджетні надходження. Однак важливо збалансувати його застосування так, щоб досягти ефективного регулювання без негативного впливу на міжнародні торговельні відносини та конкурентоспроможність країни.

Експортне мито використовується для регулювання обсягів експорту та впливу на ціни експортованих товарів. Воно може бути використане для збирання доходів для державного бюджету, стимулювання інвестицій та захисту національного ринку від недобросовісної конкуренції. Встановлення або зміна експортного мита може впливати на конкурентоспроможність виробників на міжнародному ринку та загальну економічну ситуацію країни. Експортне мито

має значимий вплив на зовнішньоекономічну діяльність країни та вимагає ретельного аналізу його ефектів. Воно є інструментом для регулювання економічних процесів, стимулювання розвитку внутрішнього виробництва, збалансованості зовнішньоторговельного балансу та захисту національних інтересів.

2. Експортне мито впливає на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні відразу по кільком напрямкам.

По-перше, встановлення експортного мита може вплинути на ціни сільськогосподарських товарів. Підвищення мита здебільшого збільшує вартість експорту, що може знизити конкурентоспроможність української продукції на міжнародному ринку. Це може мати наслідком скорочення обсягів експорту та зменшення прибутковості для сільських господарств та виробників.

По-друге, експортне мито може використовуватися для регулювання обсягів вивезення сільськогосподарської продукції. Його встановлення або зміна можуть бути застосовані для забезпечення національних потреб у продуктах харчування, зменшення дефіциту на внутрішньому ринку та стимулювання розвитку внутрішнього виробництва. Наприклад, введення високих ставок мита на експорт може стимулювати виробництво для внутрішнього ринку та забезпечення продовольчої безпеки.

По-третє, експортне мито може бути використане для захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції. Його застосування може знизити конкурентоспроможність імпортованих сільськогосподарських товарів і сприяти розвитку внутрішнього виробництва. Це може мати позитивний вплив на зайнятість у сільському господарстві та забезпечення доходів для місцевих виробників.

Експортне мито в Україні впливає на регулювання ринку сільськогосподарської продукції шляхом впливу на ціни, обсяги експорту та захист внутрішнього ринку. Його використання може мати як позитивні, так і негативні наслідки для сільськогосподарського сектору, тому його ефективне

регулювання та збалансування є важливим завданням для забезпечення стійкого розвитку галузі.

3. Уряд часто надає фінансову підтримку фермерам через субсидії, кредитні програми та інші інструменти. Це допомагає фермерам покрити витрати на виробництво та забезпечує їхню стабільність у складних економічних умовах. Застосування тарифів та мит на імпортну сільськогосподарську продукцію може регулювати конкуренцію на ринку і захищати внутрішніх виробників від дешевого імпорту. Уряд може встановлювати квоти на обсяги імпорту сільськогосподарських товарів. Це обмежує кількість імпортованої продукції та регулює її доступ на ринок. Деякі країни встановлюють цінові механізми, такі як мінімальні або максимальні ціни на сільськогосподарську продукцію, щоб забезпечити стабільність ринку та захистити інтереси споживачів та виробників. Уряд може підтримувати системи страхування для фермерів, що допомагає їм відновити втрати в разі погіршення урожаїв через природні катастрофи або інші фактори. Встановлення вимог щодо якості та безпеки сільськогосподарської продукції може забезпечити довіру споживачів та регулювати якість продукції на ринку. Інфраструктура маркування та ідентифікації може бути використана для відстеження та контролю походження сільськогосподарських продуктів та їхньої якості. Заходи для підтримки екологічної сільськогосподарської продукції можуть бути введені для стимулювання збереження природних ресурсів та екологічно відповідного виробництва.

Механізми регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні є важливим інструментом для забезпечення стабільності та розвитку цієї галузі. Один з таких механізмів - встановлення тарифних квот, що обмежують кількість сільськогосподарської продукції, що може бути імпортована або експортована. Це дозволяє контролювати обсяги зовнішньої торгівлі і забезпечувати стійкість на внутрішньому ринку.

Ще один механізм – встановлення митних тарифів на імпорт сільськогосподарської продукції. Це допомагає захистити внутрішніх

виробників від дешевих імпортних товарів і регулювати конкуренцію на ринку. Митні тарифи можуть бути встановлені на загальних або спеціальних умовах, залежно від потреб галузі. Існують інші механізми, такі як субсидії та фінансова підтримка для сільськогосподарських підприємств, встановлення нормативів і стандартів якості продукції, а також розвиток системи страхування врожаю. Усі ці механізми спрямовані на забезпечення стабільності, конкурентоспроможності та розвитку сільськогосподарського сектору в Україні. Важливо, щоб механізми регулювання були добре прографіковані та забезпечували баланс між захистом внутрішніх виробників і відкритістю для зовнішнього ринку. Це дозволить створити сприятливі умови для розвитку сільського господарства, забезпечити достатню кількість якісної продукції для населення та відповідати вимогам міжнародних торговельних партнерів.

4. Введення експортного мита може суттєво вплинути на обсяги експорту сільськогосподарської продукції з України. Підвищення ставок мита або введення нових мит може знизити привабливість експорту та зменшити обсяги вивезення. Експортне мито може впливати на ціни сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку України. Зменшення обсягів експорту може призвести до збільшення пропозиції на внутрішньому ринку, що може вплинути на ціни та доходи сільських виробників. Збільшення ставок експортного мита може стати додатковим джерелом доходів для державного бюджету України. Але важливо збалансувати це з забезпеченням стабільності сільськогосподарського сектору. Високі ставки експортного мита можуть зменшити інвестиційну привабливість сільськогосподарського сектору та гальмувати його розвиток. Вплив експортного мита також може мати соціальні аспекти, включаючи зайнятість та доходи сільськогосподарського населення.

Оцінка впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції в Україні є важливим аспектом аналізу. Впровадження експортного мита може мати як позитивні, так і негативні наслідки для ринку сільськогосподарської продукції.

З одного боку, введення експортного мита може забезпечити захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції з зовнішніх ринків. Це може сприяти розвитку внутрішнього сільськогосподарського сектору та збереженню доходів для місцевих виробників.

З іншого боку, експортне мито може вплинути на конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції на міжнародному ринку. Високі ставки мита можуть підвищити вартість експорту та знизити попит на українські товари. Це може призвести до скорочення обсягів вивезення та зменшення доходів для експортерів.

Оцінка впливу експортного мита на регулювання ринку сільськогосподарської продукції вимагає уважного аналізу економічних показників, динаміки цін та обсягів виробництва. Важливо забезпечити баланс між захистом внутрішнього ринку та збереженням конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Ефективне регулювання експортного мита може сприяти стабільному розвитку сільськогосподарського сектору в Україні.

5. Перед введенням чи зміною експортного мита важливо провести комплексну оцінку його впливу на сільськогосподарську галузь та національну економіку загалом. Ця оцінка повинна враховувати можливі наслідки для обсягів експорту, цін на внутрішньому ринку, доходів фермерів та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Важливо мати гнучкість щодо ставок експортного мита. Це дозволить уряду адаптувати митні ставки відповідно до змін на ринку та економічних умов. Експортне мито може бути застосоване як стимул для виробництва продукції вищої якості та додаткової обробки. Зменшення мита для високоякісних товарів може сприяти збільшенню їхнього обсягу експорту.

Отже, експортне мито в Україні впливає на ринок сільськогосподарської продукції, знижуючи обсяги експорту, може впливати на ціни та конкурентоспроможність продукції, а також збільшувати доходи бюджету. Важливо збалансувати його застосування та враховувати ефекти на різні сторони ринку та економіку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М.М. Розвиток теорії ризиків в економічній науці: еволюційний підхід. Вісник ЖДТУ. №1 (47). С. 217-220.

2. Бабенко А.Г. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 85-88.

3. Босак А.О., Несміян Д.А. Перспективи забезпечення пшеницею країн Азії. *Вісник Одеського Національного університету ім. І.І. Мечникова*. Серія: Економіка. Том 23. Випуск 5 (70). 2018. С. 11-16.

4. Василик О.Д. Податкова система України: монографія. Київ: Поліграфкнига. 2020. 478 с.

5. Войцещук А.Д. Регулювання митної справи підручник. Хмельницький: Видавництво ІНТРАДА, 2007. 312 с.

6. Голомша Н.Є., Дзядикевич О.Я. Перспективи світового ринку зерна. *Економіка АПК*. 2016. № 8. С. 49-52.

7. Гребельник О.П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія. Київ: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2001. 488 с.

8. Дані митної статистики. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/ms/f11

9. Джумурат О.В. Місце і роль ризиків у системі митної безпеки держави. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. - 2013. № 2. Т.2. С. 307-312.

10. Додаткові квоти на експорт до ЄС. URL: http://qha.com.ua/ua/analitika/dodatkovi-kvoti-na-eksport-do-s-simvolichniipozitiv/19355

11. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навч. посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2016. 312 с.

12. Дорош-Кізим М.М., Дадак О.О., Гачек Т.С. Перспективи розвитку агропромислового комплексу України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького.* 2017. Т. 19. № 76. С. 47-55.

13. Ємченко І.В., Закусілов А.П. Методи і технічні засоби Митного контролю: підручник для студ.вищих навч. закладів. Львівська Комерційна Академія. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2017. с. 432.

14. Жорін Ф.Л. Правові основи митної справи в Україні (конспект курсу лекцій з програмних тем): Навч.посібник. Київ: КНЕУ, 2017. 248

15. Закон України «Про банки та банківську діяльність». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, с. 30.

16. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, кормах, побічних продуктах тваринного походження, здоров'я і благополуччя тварин». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 31, с. 343.

17. Закон України «Про застосування захисних заходів проти імпорту в Україну» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 11, ст. 78.

18. Закон України «Про захист національних виробників від субсидованого імпорту» № 331-XIV від 22 грудня 1998 р. (Закон про боротьбу з субсидіями). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 12-13, с. 80.

19. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 9-10, с. 65.

20. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 29, с. 377.

21. Закон України «Про Митний тариф України». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 42, с. 344.

22. Закон України «Про санкції». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, с. 2018.

23. Закон України «Про страхування». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, с. 78.

24. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, с. 268.

25. Кельман І.І., Вільковський Є.К., Ємченко І.В., Закулісов А.П., Шийко І.І. Техенічні засоби митного контролю: підручник для студ. вищ.навч.закладів. Національний транспортний університет ; Транспортна Академія України. Львів; Тріада плюс, 2017. с. 392.

26. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки : монографія. Київ: КНЕУ, 2015. 226 с.

27. Кириченко А.А. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 12 (90). С. 53-65.

28. Ківалов С.В. Митна політика України : підруч. / С.В. Кивалов, Б.А. Кормич. Одеса: Юрид. літ., 2001. 256 с.

29. Комаров О.В. Митний ризик як ключовий елемент механізму державного ризикменеджменту в митній галузі. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/35594/1/savunova_2010_1_CA_issues

30. Коротун С.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: конспект лекцій для студентів екон. спец. Рівне : ПАРАДАЙЗ, 2016. 102 с.

31. Корчинський К.П. Економічний ризик. Київ : ПАРАДАЙЗ, 2015. 220 с.

32. Кулицький С. Питання трансформації української зовнішньої торгівлі на сучасному етапі. *Україна: події, факти, коментарі.* 2015. № 23. С. 49-59.

33. Лисак О.І., Андрєєва Л.О. Проблеми та перспективи експорту аграрної продукції України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal.* Vol. 3. № 1. 2017. pp. 139-151.

34. Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія. Хмельницький, ПП Ковальський В.В. 2017. 312 с.

35. Мацибора Т.В. Інвестиційна привабливість аграрного сектору України: регіональний аспект. *Економіка АПК*. 2018. № 3. С. 49-55.

36. Митне право України: Навч.посібник / за Заг. Ред. В.В. Ченцова та Д.В. Приймаченко. Вид.2. Київ: Істина, 2018. 328 с.

37. Митний кодекс України: закон України від 13.03.2012 № 4495-VI, URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17.

38. Мінус І.П. Необхідність розмежування понять «загроза» та «ризик» при діагностиці економічної безпеки суб'єктів господарювання. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=821.

39. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій. Львів: Світ, 2016. 568 с.

40. Мустафаєва Л.А., Босак А.О. Міжнародна конкурентоспроможність аграрного сектору України: теоретичний базис і проблеми розвитку. *Вісник Національного Університету «Львівська політехніка»*. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». № 851. 2016. С. 199-205.

41. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1» / [Електронний ресурс]: Режим доступу – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-17#Text.

42. Осадча Н.В. Митні режими як інструмент упровадження митної політики. Економічний вісник Донбасу. 2014. № 1 (15). С. 30-41.

43. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/

44. Паляниця В. Обґрунтування факторів і джерел ризиків машинобудівних підприємств. Галицький економічний вісник. 2010. № 1(26). С. 115-122

45. Пашко П.В. Понятійний апарат системи забезпечення митної безпекоспроможності. Актуальні проблеми економіки. *Економіка та управління національним господарством*. №4 (94). 2009. С. 62-68.

46. Пісной П. Державна митна служба України на шляху аналізу та управління митними ризиками. «Ефективність державного управління»: Збірник наукових праць. 2019. Вип. 18/19. С. 344-353.

47. Показники комплексної оцінки / Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/pokazniki-kompleksnoyi-otsinki

48. Пономаренко А.І. Система економічної безпеки фірми. Шлях України до економічної безпеки: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 квітня 2016 р.). Харків, 2016. 302 с.

49. Постанова КМУ «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)» / [Електронний ресурс]: Режим доступу – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF#Text.

50. Постанова КМУ «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» / [Електронний ресурс]: Режим доступу – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text.

51. Постанова КМУ «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2020 рік» / [Електронний ресурс]: Режим доступу - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2019-%D0%BF#Text.

52. Постанова КМУ «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» / [Електронний ресурс]: Режим доступу – https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/postanovi-km-ukraini/74059.html/

53. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення захисту прав та інтересів України в торговельно-економічній сфері в рамках Світової організації торгівлі» / [Електронний ресурс]: Режим доступу – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-2016-%D0%BF#Text.

54. Про митну справу в Україні: Закон України від 25.06.91 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 44. – 575 с.

55. Пужай-Череда А.В. Проблеми та перспективи реформування галузі АПК в Україні. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. Збірник наукових праць у 2-х вип. ПДТУ*. Маріуполь, 2016. Вип. 1. Т. 1. С. 41-48.

56. Разумей М.М. Механізми державного управління зовнішньоторговельною безпекою України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Максим Миколайович Разумей. Дніпро, 2017. 23 с.

57. Розпорядження КМУ «Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки» / [Електронний ресурс]: Режим доступу - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#Text.

58. Терещенко С. Митний контроль. Алгоритм аналізу факторів ризику під час митного контролю. Основні методи шахрайства під час транзиту. Вісник Академії митної служби України, 2017. №3. С.3-12.

59. Шубравська О.В. Перспективи міжнародної співпраці в агропродовольчій сфері. *Економіка АПК*. 2013. № 10. С. 87-92.

60. Яременко Л.А. Міжнародні митні регулятори / Л.А Яременко, Ю.В.Поляков.-Львів: ЛКА, 2016. 232 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

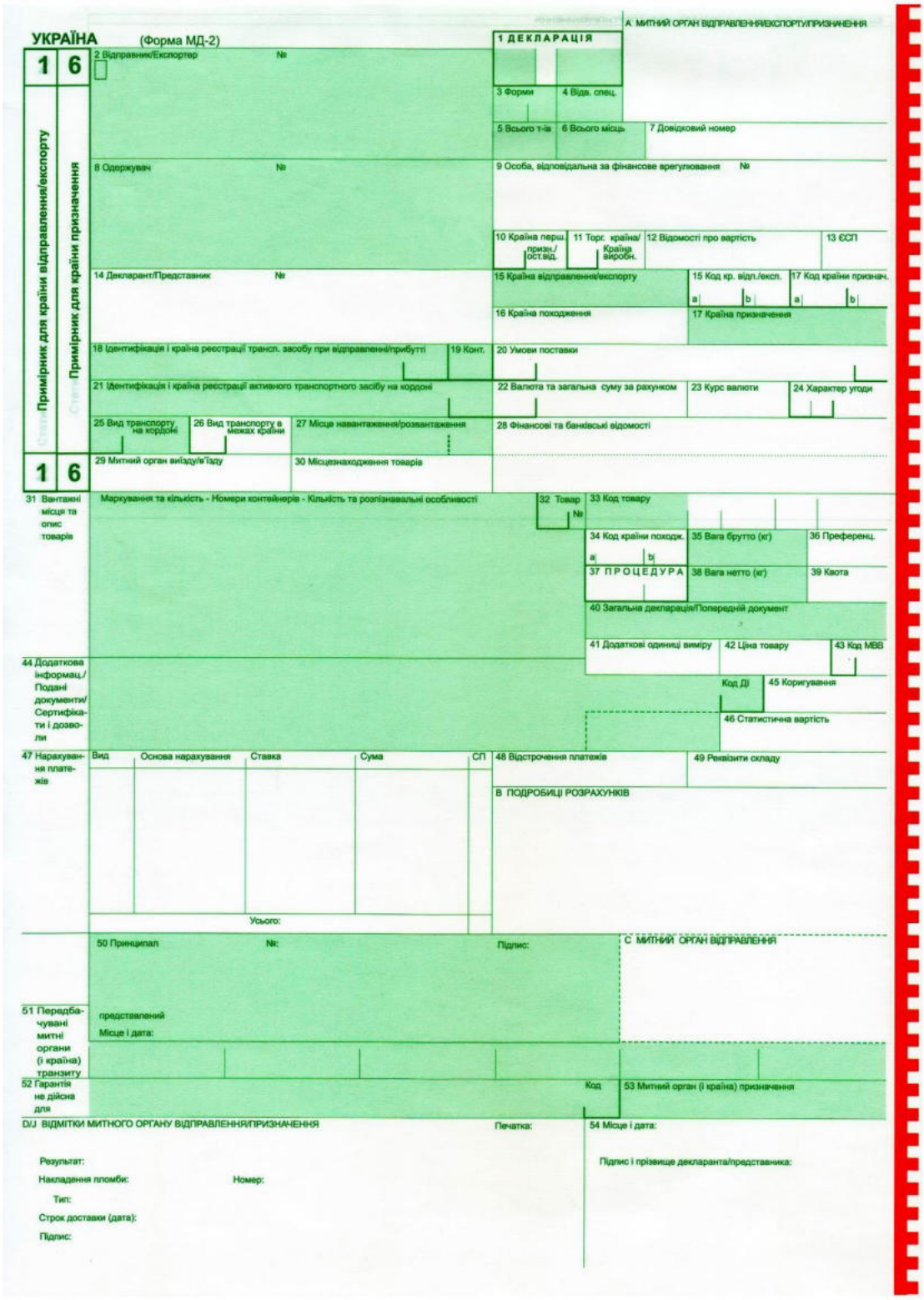
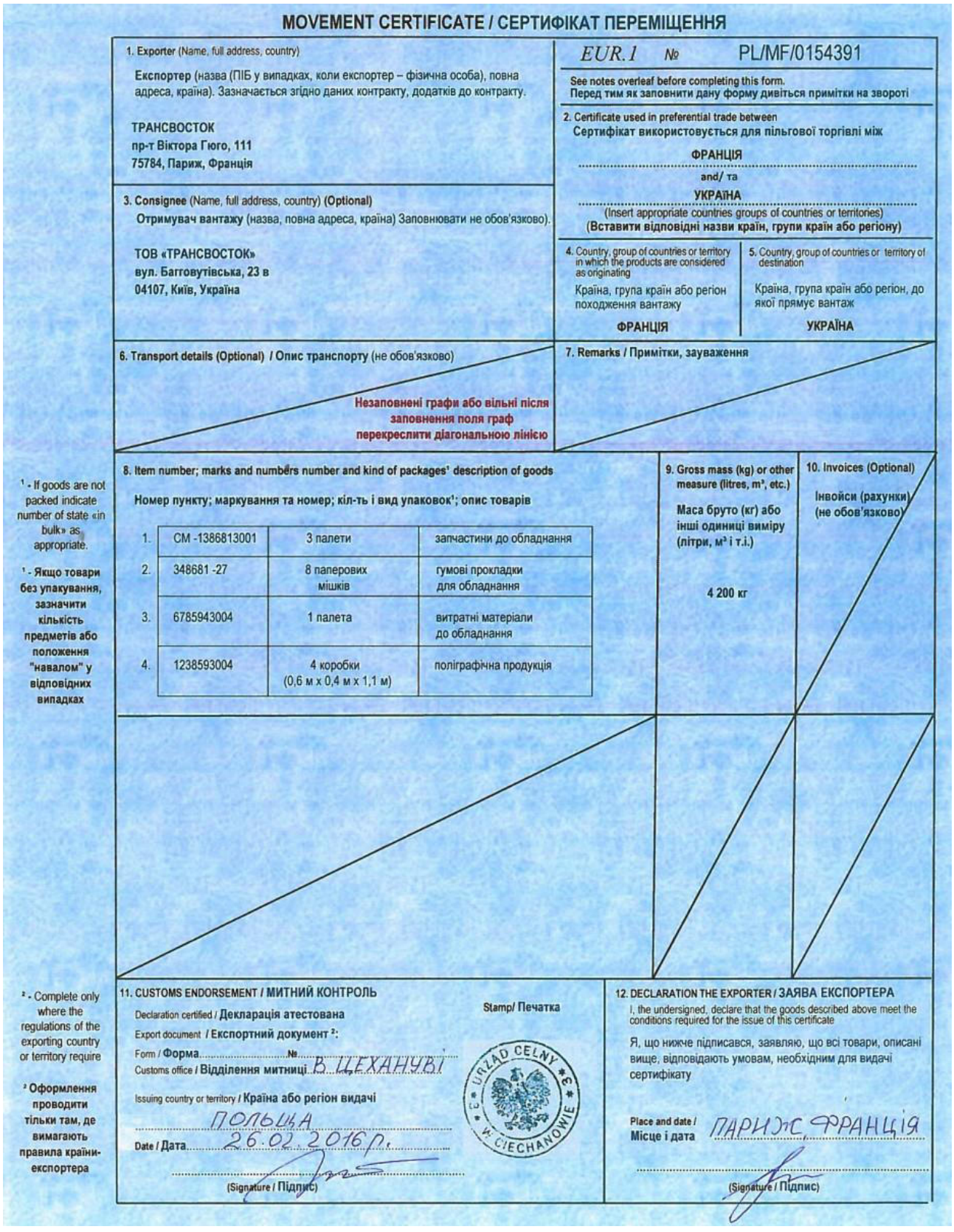


Рис. А.1 – Зразок ВМД

Додаток Б



MOVEMENT CERTIFICATE / СЕРТИФІКАТ ПЕРЕМІЩЕННЯ

1. **Exporter** (Name, full address, country)

Експортер (назва (ПІБ у випадках, коли експортер – фізична особа), повна адреса, країна). Зазначається згідно даних контракту, додатків до контракту.

ТРАНСВОСТОК
пр-т Віктора Гюго, 111
75784, Париж, Франція

EUR.1 № PL/MF/0154391

See notes overleaf before completing this form.
Перед тим як заповнити дану форму дивіться примітки на звороті

2. Certificate used in preferential trade between
Сертифікат використовується для пільгової торгівлі між

ФРАНЦІЯ

and/ та

УКРАЇНА

(Insert appropriate countries groups of countries or territories)
(Вставити відповідні назви країн, групи країн або регіону)

3. **Consignee** (Name, full address, country) **(Optional)**
Отримувач вантажу (назва, повна адреса, країна) Заповнювати не обов'язково).

ТОВ «ТРАНСВОСТОК»
вул. Багговутівська, 23 в
04107, Київ, Україна

4. Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating
Країна, група країн або регіон походження вантажу
ФРАНЦІЯ

5. Country, group of countries or territory of destination
Країна, група країн або регіон, до якої прямує вантаж
УКРАЇНА

6. **Transport details (Optional) / Опис транспорту** (не обов'язково)

Незаповнені графи або вільні після заповнення поля граф перекреслити діагональною лінією

7. **Remarks / Примітки, зауваження**

8. **Item number; marks and numbers number and kind of packages' description of goods**

Номер пункту; маркування та номер; кіл-ть і вид упаковок[1]; опис товарів

1.	СМ -1386813001	3 палети	запчастини до обладнання
2.	348681 -27	8 паперових мішків	гумові прокладки для обладнання
3.	6785943004	1 палета	витратні матеріали до обладнання
4.	1238593004	4 коробки (0,6 м х 0,4 м х 1,1 м)	поліграфічна продукція

9. **Gross mass (kg) or other measure (litres, m³, etc.)**
Маса бруто (кг) або інші одиниці виміру (літри, м³ і т.і.)
4 200 кг

10. **Invoices (Optional)**
Інвойси (рахунки) (не обов'язково)

[1] - If goods are not packed indicate number of state «in bulk» as appropriate.

[1] - **Якщо товари без упакування, зазначити кількість предметів або положення "навалом" у відповідних випадках**

11. **CUSTOMS ENDORSEMENT / МИТНИЙ КОНТРОЛЬ**

Declaration certified / **Декларація атестована**

Export document / **Експортний документ** [2]:

Form / **Форма** ..... **№** .....

Customs office / **Відділення митниці** В. ЦЕХАНУВ

Issuing country or territory / **Країна або регіон видачі**
ПОЛЬЩА

Date / **Дата** 26.02.2016 р.

(Signature / Підпис)

Stamp/ Печатка

URZĄD CELNY W. CIECHANOWIE

12. **DECLARATION THE EXPORTER / ЗАЯВА ЕКСПОРТЕРА**

I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate

Я, що нижче підписався, заявляю, що всі товари, описані вище, відповідають умовам, необхідним для видачі сертифікату

Place and date / **Місце і дата** ПАРИЖ, ФРАНЦІЯ

(Signature / Підпис)

[2] - Complete only where the regulations of the exporting country or territory require

[2] - **Оформлення проводити тільки там, де вимагають правила країни-експортера**

Рис. Б.1 – Сертифікат EUR-I зразок

Таблиця В.1

Еволюція запровадження інструментів регулювання ринку зерна в Україні

№ п/п	Період	Нормативно-правовий акт, державна програма	Інструменти регулювання
1.	27.09. 1991 р.	Постанова Кабінету Міністрів України №232 «Про закупівлю по імпорту фуражного зерна кукурудзи»,	Закуплено по імпорту 2,5 млн тонн фуражного зерна кукурудзи
2.	18.01. 1995 р.	Указ Президента України № 63/95 «Про заходи щодо реформування аграрних відносин»	Запроваджено біржову торгівлю сільськогосподарською продукцією
3.	24.09. 1997 р.	Постанова Кабінету Міністрів № 1062 «Про подальший розвиток ринку зерна в Україні»	Затверджено Положення «Про державний інтервенційний фонд стабілізації зернового ринку в Україні
4.	29.06. 2000 р.	Указ Президента України № 832/2000 «Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна в Україні»	Запроваджена система цінової підтримки та експортної сертифікації зерна.
5.	20.07. 2000 р.	Постанова Кабінету Міністрів України № 1148 «Про заходи щодо вдосконалення регулювання ринку зерна»	З метою недопущення дефіциту продовольчого зерна на внутрішньому ринку було запроваджено його вивезення лише через біржову торгівлю з обов'язковою реєстрацією експортних біржових контрактів
6.	21.07. 2000 р.	Постанова Кабінету Міністрів України; № 1141 «Про впровадження заставних закупок зерна у сільськогосподарських товаровиробників	Покладено на Державну акціонерну компанію "Хліб України" функції державного агента із забезпечення державної заставної закупівлі зерна.
7.	27.11. 2000 р.	Постанова Кабінету Міністрів України № 1739 «Про Програму «Зерно України 2001–2004 рр.»»	Обґрунтовано обсяги виробництва зерна, мінімальну потребу у мінеральних добривах, засобах захисту рослин та насіння зернових культур у розрізі регіонів, проте не було розроблено цілісної бюджетної програми на забезпечення її виконання
8.	31.07. 2002 р.	Закон України № 37-IV «Про зерно та ринок зерна в Україні»	Визначено правові, економічні та організаційні умови виробництва і формування ринку зерна для забезпечення зерном внутрішніх потреб держави і нарощування його експортного потенціалу
9.	19.05. 2003 р.	Указ Президента України № 415 «Про додаткові заходи щодо стабілізації ринку зерна»	Запроваджено низку заходів для стабілізації продовольчого ринку, усунення диспропорцій у товаропотоках і цінах на зерно та продукти його переробки, прискорення впровадження ефективних механізмів державного регулювання ринку зерна, посилення захисту прав споживачів